

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин

**КВАЛІФІКАЦІЙНА
РОБОТА МАГІСТРА**

на тему: **«М'ЯКА СИЛА ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНИХ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»**

Виконала:

студентка 2-го курсу, групи УВ–61
спеціальності 291 «Міжнародні
відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

ОПП «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Фокіна Єлизавета Павлівна

Керівник:

канд. екон. наук, доцент

Марченко Іван Сергійович

Рецензент:

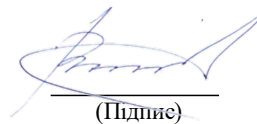
д-р. іст. наук, проф.

Лиман Сергій Іванович

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних відносин
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри

(Підпис)

Наталія ВІННИКОВА
(ім'я, прізвище)

«_2_» червня 2025 року
(зі змінами від 11.09.2025; 06.10.2025)

ЗАВДАННЯ **на кваліфікаційну роботу магістра**

Фокіної Єлизавети Павлівни

(прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема роботи «М'яка сила як інструмент сучасних міжнародних відносин»
керівник роботи Марченко Іван Сергійович, доктор економічних наук,
доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «02» червня 2025 року № 4001-
5/1325 зі змінами від «11» вересня 2025 року № 4001-5/3077, зі змінами від «6»
жовтня 2025 року № 4001-5/3657.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 21 листопада 2025 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Теоретичні засади м'якої сили; культура, політичні цінності та дипломатія як ключові джерела м'якої сили, а також їхнє значення для формування позитивного міжнародного іміджу.
2. Порівняльна характеристика м'якої, жорсткої та розумної сили в контексті міжнародних відносин: особливості застосування, переваги та обмеження кожного типу впливу.
3. Трансформація м'якої сили у цифрову епоху: вплив глобальної

цифровізації на інструменти м'якої силию.

4. Практичні аспекти реалізації м'якої сили на прикладі окремих країн.
5. Основні виклики та обмеження у використанні м'якої сили, а також майбутнє м'якої сили у глобальній політиці: перспективи розвитку, нові формати впливу та роль м'якої сили в умовах багатопольярного світу.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи	Строк виконання етапів
1	Вибір здобувачем теми КРМ і подання заяви на кафедру; затвердження теми та призначення наукового керівника; складання та затвердження індивідуального завдання на виконання КРМ	19.05.2025-30.06.2025
2	Підготовка вступу і розділу 1 КРМ	01.09.2025-30.09.2025
3	Підготовка розділу 2 КРМ	01.10.2025-15.10.2025
4	Підготовка розділу 3 КРМ	16.10.2025-31.10.2025
5	Підготовка висновків і переліку використаних джерел	03.11.2025-14.11.2025
6	Подання студентом завершеної КРМ науковому керівнику для перевірки та оформлення відгуку, перевірка КРМ на відсутність запозичень	17.11.2025-21.11.2025
7	Попередній розгляд КРМ на комісії від кафедри	24.11.2025-28.11.2025
8	Прийняття кафедрою рішення про допуск роботи до захисту в ЕК, оформлення та зовнішнє рецензування	01.12.2025-05.12.2025
9	Захист КРМ в ЕК і присвоєння випускникам кваліфікації	08.12.2025-24.12.2025

5. Дата видачі завдання 2 червня 2025 року (зі змінами від 11.09.2025; 06.10.2025).

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Єлизавета ФОКІНА
(ім'я, прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Іван МАРЧЕНКО
(ім'я, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ М'ЯКОЇ СИЛИ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ	7
1.1. Генеза і розвиток поняття та концепції м'якої сили.....	7
1.2. Культура, політичні цінності, дипломатія як джерела м'якої сили	13
1.3. Порівняння м'якої, жорсткої та розумної сили у міжнародних відносинах	20
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1	22
РОЗДІЛ 2. ТРАНСФОРМАЦІЯ М'ЯКОЇ СИЛИ У ДОБУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	25
2.1 Цифровізація як глобальний тренд у міжнародній політиці	25
2.2 Цифровий вимір м'якої сили: соціальні медіа, публічна та кібер-дипломатія	30
2.3 Практика використання м'якої сили на прикладі конкретних країн	44
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2	62
РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ М'ЯКОЇ СИЛИ	66
3.1. Оцінка ефективності м'якої сили	66
3.2. Обмеження та виклики у використанні м'якої сили	73
3.3. Майбутнє м'якої сили у глобальній політиці	76
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3	78
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ВСТУП

У сучасному світі, який невинно трансформується під впливом глобалізації та діджиталізації більшості сфер людської життєдіяльності, державам доводиться адаптуватись до нових умов, які виникають на міжнародній арені. Військовий та економічний тиск більше не здатні забезпечити ефективне досягнення зовнішньополітичних інтересів у довгостроковій перспективі. Саме тому держави продовжують дедалі активніше використовувати засоби культурного впливу, публічної дипломатії, освіти, науки, медіа та цифрових технологій для формування привабливого міжнародного іміджу та зміцнення свого авторитету на світовій арені. Це й обумовлює **актуальність теми дослідження** магістерської роботи «М'яка сила як інструмент сучасних зовнішніх відносин», адже поняття «м'яка сила» набуває все більшого й більшого значення в умовах сучасної міжнародної нестабільності, зростання інформаційних загроз, гібридних конфліктів та цифрової трансформації. Використання м'якої сили дає державам можливість не лише зміцнювати свої позиції на міжнародній арені, але й ефективно протидіяти негативним інформаційним кампаніям, просувати власний культурний потенціал, провадити гуманітарну політику та поширювати власні цінності.

Раніше феномен «м'якої сили» розглядався у роботах таких дослідників, як Дж. Най – американський політолог, який визначив її як здатність держави досягати бажаних результатів шляхом привабливості своєї культури, політичних цінностей та зовнішньої політики. Подальший розвиток концепція отримала в роботах таких дослідників як Р. Кокс, С. Джозеф, Дж. Мелісен, Ф. Закарія, Н. Чомські, які розширили її зміст, наголосивши на ролі комунікації, глобальних медіа, публічної дипломатії та кібердипломатії у формуванні міжнародного іміджу держав.

Мета роботи – визначення особливостей феномену м'якої сили як ключового інструменту сучасних міжнародних відносин.

Для досягнення поставленої мети, визначенні такі завдання:

1. Розкрити еволюцію розуміння трактування м'якої сили.
2. З'ясувати основні інструменти та канали реалізації м'якої сили у ХХІ столітті.
3. Охарактеризувати роль цифрових технологій та соціальних мереж у трансформації м'якої сили
4. Виявити особливості використання м'якої сили провідними державами світу.
5. Визначити перспективи використання м'якої сили у сучасному міжнародному середовищі.

Об'єкт дослідження – м'яка сила як феномен міжнародних відносин.

Предметом дослідження є інструменти та особливості застосування м'якої сили в сучасному світі.

Методологічну основу нашого дослідження складають ряд методів, які забезпечили системність та об'єктивність. Метод аналізу використано для розгляду теоретичних підходів до розуміння «м'якої сили», поняття та її основних складових. Метод синтезу допоміг об'єднати здобуті елементи знань в ціле уявлення про сутність і роль м'якої сили в сучасних міжнародних відносинах. Порівняльний метод використано для аналізу досвіду реалізації м'якої сили різними державами світу, зокрема США, Китаєм, Японією, країнами ЄС, Південною Кореєю та Україною. Метод узагальнення було використано під час підбиття підсумків дослідження та визначення основних тенденцій розвитку м'якої сили у сучасному світі.

Інформаційну базу дослідження склали наукові праці Джозефа Ная та інших дослідників м'якої сили, офіційні документи міжнародних організацій, зовнішньополітичні стратегії використання м'якої сили окремих держав, зокрема, новини провідних світових медіа, всесвітні рейтинги та індекси, які

дозволили розглянути ефективність м'якої сили та її вплив на міжнародний імідж держав.

Практичне значення отриманих результатів. Запропоновані теоретичні положення та висновки кваліфікаційної роботи магістра можуть бути використані:

– Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна та іншими закладами вищої освіти в освітньому процесі за програмами підготовки магістрів спеціальності «Міжнародні відносини» при розробці та викладанні дисциплін з зовнішньої політики та дипломатії, міжнародної комунікації, публічної дипломатії, міжнародного співробітництва.

– У практиці державних органів та дипломатичних установ для формування стратегій зовнішньої політики з використання м'якої сили.

Апробація результатів роботи. Основні положення магістерської кваліфікаційної роботи були апробовані та опубліковані в збірнику «Іноземні мови у світовому економіко-правовому просторі» XII випуску, за результатами якої були опубліковані тези доповідей наукової конференції на тему: «Soft Power of Australia» «М'яка сила Австралії», а також на Всеукраїнському науково-практичному круглому столі «Стратегічні напрями зовнішньої політики та дипломатії країн світу» (Харків, 01 грудня 2023 р.), тема тез доповідей: «Індустрія відеоігор як новий інструмент м'якої сили держав».

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел, який налічує 172 найменування. Загальний обсяг роботи – 110 сторінок, з яких основного тексту – 83 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ М'ЯКОЇ СИЛИ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ

1.1. Генеза і розвиток поняття та концепції м'якої сили

Територія, природні ресурси, кількість населення, розмір економіки, військова потужність – ще з давніх часів всі ці пункти були складовими сили кожної держави, визначали її місце на державній арені і були ключовим ресурсом у захисті державних інтересів, а тому були головним предметом досліджень різних науковців. Але у 1990-х роках, коли геополітична реальність зазнала значної трансформації після завершення «холодної війни», з'явилась потреба в переосмисленні природи впливу та сили держав на міжнародній арені. Першим це виділив американський дослідник Джозеф Най, коли запропонував новий підхід до розуміння сили та ввів новий термін «м'яка сила», окресливши можливості держави впливати на інших акторів міжнародних відносин шляхом використання привабливості своєї культури, політичних цінностей та зовнішньої політики в опублікованій ним праці «Bound To Lead: The Changing Nature Of American Power» [111**Error! Reference source not found.**].

Проте виведення концепції не означає появу нового явища: м'яка сила як форма впливу існувала задовго до її теоретичного осмислення. Найяскравішим прикладом м'якої сили давнини є Стародавня Греція, чия м'яка сила проявлялась у використанні широкого спектра культурних інструментів, які забезпечували неабиякий вплив грецьким полісам, в особливості Афінам, далеко за межами їхніх територій і посилювали позиції на міжнародній арені [38].

М'яка сила Стародавньої Греції характеризувалась використанням різноманітних інструментів. Одним із ключових засобів стало поширення грецької мови, яка поступово стала мовою культури та науки, ця тенденція зберігалась навіть за часів Римської імперії: грецька мова зберегла за собою статус «lingua franca» освічених верств населення. Не меншу роль відігравала

література – твори Гомера, Есхіла, Софокла та інших авторів мали глибокий вплив на формування майбутньої європейської літератури, а вчення давньогрецьких мислителів таких як: Платон, Арістотель, Сократ тощо, набули такої популярності, що стали підґрунтям для розвитку вчень з філософії, етики, логіки та політичної теорії. Загалом греки також активно поширювали свої політичні уявлення шляхом колонізації та культурного обміну і згодом Афіни стали символом демократії, а афінська модель правління – прикладом для наслідування, хоча самими греками визнавалась недосконалою. Окремо варто пригадати мистецтво та архітектуру – зокрема унікальні стилі статуй, храмів, театрів та інших споруд – які набули широкого визнання і стали еталоном для подальших епох: від Римської імперії до епохи Відродження й неокласицизму. Особливу роль у формуванні культурної єдності відігравали Олімпійські ігри, які можна вважати одним із перших прикладів спортивної дипломатії. Вони були не лише змаганням, а й символом єдності еллінського світу, оскільки на час їх проведення встановлювалося священне перемир'я – «екехірія» – яке показувало, що навіть у часи конфлікту культура й традиція можуть бути вищими за політичні суперечності [38]. Культурний вплив Стародавньої Греції заклав фундамент європейської ідентичності. Грецька модель демократії, гуманізм, раціоналізм і естетичні канони глибоко вкоренились серед європейців і стали джерелом наслідування для наступних цивілізацій. М'яка сила Афін дозволяла їм зберігати авторитет і вплив без прямого контролю територій, формуючи політичний і культурний простір шляхом використання власної привабливості.

Подібні прояви м'якої сили мали місце й у наступні історичні епохи, в різних державах та у різних проявах. У Римській імперії це була латинська мова, римське право, архітектура та адміністративна модель, які стали зразками для майбутніх цивілізацій [141**Error! Reference source not found.**]. Її культурна спадщина формувала не лише ідентичність підкорених територій, але й надовго закріпила за Римом роль еталону цивілізаційної моделі. У Середньовіччі роль м'якої сили виконували релігійні структури, передусім –

католицька церква, яка через освіту, мистецтво та інститути формувала культурний вплив на європейські народи. Так, наприклад, у XI-XII століттях відбулось найбільше застосування папської м'якої сили, коли у 1095 році Папа Урбан II закликав до Хрестового походу, щоб відвоювати Святу Землю і звільнити святі місця від турків-сельджуків [172]. Це демонструє наскільки потужною була моральна та символічна сила релігії та церкви, адже вона була здатна мобілізувати великі маси людей не військовими чи економічними методами, а шляхом релігійного натхнення, авторитету та культурного наративу. На прикладі католицької церкви ми можемо спостерігати формування моральної легітимності, яка підкорювала цілі держави формуючи наднаціональну єдність через систему цінностей та авторитет. У XVIII-XIX століттях зростає культурна привабливість Франції – мова, мода, література. Така м'яка сила дозволяла Франції зберігати символічну першість, навіть в періоди втрати геополітичної чи військової переваги. А в XX столітті новими лідерами м'якої сили стали США та СРСР, які просуvalи свої ідеології, цінності та образи життя у глобальному контексті. Їхній конфлікт у сфері цінностей є демонстрацією того, що м'яка сила може бути потужною альтернативою жорсткій.

Таким чином, таке явище як м'яка сила має глибоке історичне коріння, проте її теоретичне осмислення започаткував саме Джозеф Най, чітко розмежувавши м'яку та жорстку силу у своїх роботах й чітко окресливши джерела м'якої сили – тобто культуру, політичні цінності та зовнішню політику – і підкреслив, що держава може досягати своїх цілей на міжнародній арені не лише через примус або винагороду, а й завдяки здатності приваблювати, переконувати та формувати сприйняття себе іншими. І в умовах глобалізації, діджиталізації та трансформування світу цей підхід став надзвичайно актуальним [111].

Після того, як Джозеф Най дав визначення явищу м'якої сили, термін поступово почав займати своє офіційне місце серед дипломатичної лексики. Упродовж 1990-х років поняття «soft power» почало з'являтися у виступах

політичних діячів, аналітичних звітах та державних документах: так, наприклад, у 2003 році держсекретар США Колін Пауелл у своєму виступі на Всесвітньому економічному форумі в Давосі підкреслив, що Сполучені Штати: «... вірять в те, що називається м'якою силою», маючи на увазі привабливість демократичних цінностей, відкритої економіки та свободи особистості [118]. Ця заява стала першим прикладом застосування терміну «soft power» високопосадовцем США на міжнародній арені.

Після публікації вищезгаданої статті у 1990 році, Джозеф Най продовжив розвивати концепцію м'якої сили у своїй праці «Soft Power: The Means to Success in World Politics» 2004 року. В світі, де комерційні бренди США, як-от «Coca-Cola», «McDonald's», «Levi's» та інші стали частиною глобального сприйняття Америки, особливо після розпаду СРСР, Най висловив критику поверхневого тлумачення м'якої сили [110**Error! Reference source not found.**]. Коли країна намагається нав'язати тільки поп-культуру або стиль життя без супроводу цінностей чи легітимної політики, це не є проявом повноцінної м'якої сили, а скоріше створенням «культурної мішури», адже м'яка сила відображає глибше явище, ніж експорт брендів чи медіа та комерціалізації стилю життя. Справжня м'яка сила ґрунтується на системних цінностях і політичній привабливості, а не на поверхневому культурному впливі [110].

У сучасних умовах світова політика стала надзвичайно багатовимірною та комплексною. Глобалізація, розвиток цифрових технологій, інформаційних мереж та соціальних медіа радикально змінили способи, якими держави формують імідж на міжнародній арені, та фактори, які посилюють їхній вплив. В цих умовах м'яка сила набула нових форм та інструментів, що виходять далеко за межі традиційної культури, мови та класичних політичних цінностей і вимагають від держав більше гнучкості, комплексних та інноваційних підходів до формування свого впливу. М'яка сила почала містити нові компоненти, які займають дедалі важливішу роль у світі: до культурної дипломатії почали доєднуватись: цифрова, освітня, гуманітарна дипломатії,

які посилили значення м'якої сили на міжнародній арені сьогодення. Це вимагає від держав більшої гнучкості, здатності працювати в інформаційному просторі і будувати важелі впливу через довіру та репутацію.

Але дещо залишилось незмінним: м'яка сила – це здатність держави досягати зовнішньополітичних цінностей не застосовуючи примус чи економічні стимули, а використовуючи свої імідж, культуру та авторитет. Джозеф Най зазначив у «Soft Power: The Means to Success in World Politics», що завоювати мир значно важче, ніж перемогти у війні, тому м'яка сила має особливо важливе значення для визначення місця країни у світі в часи миру [110].

Важливо зазначити, що концепцію м'якої сили неможливо розглядати в межах однієї теорії. Якщо Джозеф Най розглядав її під кутом ліберального підходу, то Ноам Чомські звернув увагу на культурні, ідеологічні та інформаційні аспекти впливу держави під кутом нео-марксистського та критичного підходу: м'яка сила розглядається не просто як інструмент побудови іміджу та привабливості, але як шлях створення гегемонії для контролю та створення власного порядку у світі. У своїй роботі «Hegemony or survival: America's quest for global dominance», Роберт Чомські стверджує, що демократія в ліберальному суспільстві вимагає згоди, тому м'яку силу в цьому підході варто розглядати не тільки як привабливість для інших держав та іноземної аудиторії, але і як легітимізацію тих чи інших рішень влади [47]. Р. Кокс у своїй роботі «Social Forces, States and World Orders», випущеній за десять років до теоретичного осмислення м'якої сили Дж. Наєм, наголошує, що гегемонія – це не тільки примус, але й культурна та інтелектуальна згода соціальних груп до домінуючого порядку [54]. Громадяни країни, її народ не має виступати занадто незалежним чинником влади, над загальною думкою має бути здійснений контроль і найкращий шлях досягти цього – м'яка сила, яка здатна привабити не тільки іноземців, але й підкріпити потрібні думки та настрої народу. У свою чергу Чомські стверджує, що в таких вільних суспільствах, як демократичних, вкрай важливим для влади є контроль над

поглядами замість прямого примусу. Тобто ціль влади – створити враження ніби народ сам цього хоче, це їхня ціль та найкращий шлях досягти кращого життя [47]. На прикладі адміністрації колишнього президента США Р. Рейгана, Чомскі показує, як у випадках, коли влада проводить непопулярну політику, уряд може забезпечити підтримку політики шляхом створення «психологічної операції» для виправдання своїх дій та забезпечення підтримки з боку населення [47]. Схожу ситуацію ми можемо спостерігати зараз, на власному прикладі, коли багато українців були шоковані високим рейтингом підтримки військового нападу РФ на Україну серед російського населення. За допомогою систематичного використання медіа, цензури та маніпуляцій інформацією, влада створює альтернативну реальність: у ній агресивна політика – цілком виправданий крок для захисту національних інтересів та боротьби зі «спільним» ворогом. Це і «виробництво згоди», про яку згадував Ноам Чомскі – коли масова комунікація використовується для формування потрібної картини світу та забезпечення підтримки дій уряду. І ми можемо багато говорити, що РФ – це авторитарна держава, що не можна ставити її в один ряд з демократичними державами, але, сам факт ефективності її пропагандистського апарату свідчить про універсальність механізмів впливу на громадську свідомість, тому демократичні держави також не є повністю захищеними від подібних практик – масові медіа здатні формувати потрібні владі думки, спрямовувати громадську думку та впливати на політичний вибір – потрібно всього лише вибірково висвітлювати події, створити інформаційний шум та підсилити певні наративи в соціальних медіа. Як Ноам Чомскі зазначив у своїй праці «Media control: The spectacular achievements of propaganda» медіа спочатку привертають увагу до проблеми, прикутують до неї погляди і змушують хвилюватись, а потім нав'язують свою інтерпретацію рішення. Це також є проблемою відволікання уваги – коли медіа концентрують увагу на маловажливих питаннях, щоб відволікти населення від ключових тем, щоб суспільство не зосереджувалось на суттєвих структурах влади [46].

Тобто критичний підхід розглядає м'яку силу не як нейтральний ресурс для посилення впливу держави на міжнародній арені, а як елемент контрольованої демократії, спрямований на контроль суспільства та думок, що живуть у ньому.

1.2. Культура, політичні цінності, дипломатія як джерела м'якої сили

М'яка сила, як концепція впливу держави на міжнародній арені, базується на здатності приваблювати та переконувати не застосовуючи ні військового примусу, ні економічного тиску. Основними джерелами м'якої сили вважаються культура, політичні цінності та дипломатія – саме ці сфери формують позитивний імідж держави, підвищують авторитет та впливають на сприйняття її іншими державами.

Культура – це сукупність матеріальних і нематеріальних цінностей, норм, традицій, знань, вірувань, це певні мовні та поведінкові моделі, а також мистецтво, література, музика, архітектура тощо. Саме культура народу визначає, як люди взаємодіють між собою, які правила поведінки вважаються прийнятними, які символи та ідеї є важливими і як суспільство розвивається. Тож культура формує образ країни у світі і саме тому займає одне з фундаментальних місць серед ресурсів м'якої сили.

Культурну дипломатію, в свою чергу, слід розглядати як стратегічний інструмент зовнішньої політики, спрямований на налагодження та зміцнення міждержавних відносин через обмін культурними цінностями, ідеями, традиціями та іншими культурними елементами. Як зазначено на офіційній сторінці Інституту Культурної дипломатії ООН, культурна дипломатія може здійснюватися державними органами, приватними структурами або організаціями громадянського суспільства, кожна з яких робить свій внесок у досягнення ширшої мети – розбудови довіри та діалогу, що долає культурні розбіжності [55Error! Reference source not found.].

Культурна дипломатія створює можливості формування позитивного образу держави та підвищення обізнаності про неї в представників інших народів і спільнот, саме тому її варто розглядати як потужний інструмент розвитку толерантності та взаємоповаги в сучасному світі [9], що є критично важливим сьогодні, коли панує глобалізація, коли кордони стають все більш і більш тоншими, подорожі за кордон стали такими ж простими як і в середині країни, а міграційні потоки невпинно зростають. Враховуючи, що людству притаманно ворожо ставитись до всього, чого воно не може зрозуміти або що здається їм дивним, культурна дипломатія набуває особливої ролі, допомагаючи зменшити бар'єри нерозуміння, подолати культурну віддаленість та навчитись поважати одне одного. Культурна дипломатія – важливий інструмент для подолання стереотипів та побоювань, які часто лежать в основі конфліктів і непорозумінь між народами [56].

Культурна дипломатія має широкий спектр інструментів та практик. Перш за все, варто згадати освітні програми та академічні обміни. Це стипендії, навчальні курси, програми обміну студентами, викладачами та науковцями, тощо. Завдяки цим програмам представники інших країн мають змогу краще ознайомитись із мовою, культурою, історією та цінностями приймаючої держави, переживаючи усе безпосередньо на власному досвіді. Це, беззаперечно, сприяє зменшенню упереджень і сприяє формуванню стійких міжособистісних зв'язків. Серед прикладів варто розглянути такі популярні програми обміну, як «Erasmus+» від Європейського Союзу, «Fulbright» від США, німецький DAAD, урядова програма Південної Кореї «Global Korean Scholarship» тощо.

Erasmus+, який реалізується Європейським Союзом є однією з найвідоміших та найуспішніших освітніх програм у світі. Програма охоплює академічну мобільність студентів, викладачів, стажування, навчальні обміни, спільні проекти та інституційну співпрацю між університетам з понад 160 країн світу. Від початку заснування програми, понад 16 мільйонів людей отримали можливість провести семестр або рік у закордонному вищі [65Error!

Reference source not found.]. Важливо, що Erasmus+ забезпечує не лише доступ до якісної освіти та міжкультурного досвіду, а й формує позитивний імідж ЄС серед молоді, яка бере участь в програмі. За дослідженням Єврокомісії, 96% студентів після участі у програмі позитивно оцінюють ЄС як простір цінностей, свободи і співпраці, а також демонструють вищий рівень толерантності, політичної обізнаності та готовності працювати в міжнародному середовищі [66]. З великим шансом, учасники програми або змінять уявлення про Європу на краще, або закріплять і так позитивне бачення Союзу, а після повернення додому відіграють важливу роль у поширенні європейських культури та цінностей у власній країні. Це і є яскравою демонстрацією як діє «м'яка сила без мішури», як це було згадано в попередньому підрозділі. Академічна мобільність стає не просто демонстрацією високої якості освіти, а дозволяє зміцнювати мережу прихильників європейських ідей, демократичних цінностей та культурного розмаїття у глобальному масштабі.

Ще одним потужним інструментом стали культурні інститути та центри, оскільки вони безпосередньо представляють державу на міжнародній арені через мову, мистецтво, освіту та культурні ініціативи. Ці інституції мають широкі мережі філій у різних країнах світу для співпраці з локальними освітніми та культурними організаціями, таким чином сприяючи взаєморозумінню та зміцненню міжнародного діалогу. Серед них варто згадати Goethe-Institut, заснований для популяризації німецьких мови, культури та літератури; Institut Français, який сприяє поширенню французької мови, мистецтва, кіно та гастрономії. Якщо ви вивчаєте англійську мову, то з великою вірогідністю хоча б раз відвідували сайт такої урядової організації як British Council – вона займається культурними та освітніми проектами за межами Сполученого Королівства [32]. Діяльність British Council спрямована на поширення британських освітніх стандартів і підтримку навчання у Великій Британії. Організація проводить курси англійської по всьому світу, створила ресурси для вчителів англійської, які можна отримати повністю безкоштовно,

а також проводить мовні іспити, зокрема усім відомий IELTS [96]. Крім того, організація опікується проведенням мистецьких проєктів, фестивалів, виставок, кіно- та музичних подій, демонструючи не тільки традиційну британську культурну, а й молодіжну.

Таким чином з попереднього абзацу витікає наступний інструмент культурної дипломатії: культурні події, фестивалі та цілі тижні культури. Загалом культурні події здатні продемонструвати багатство та різноманіття національної культури, викликати емоційне залучення у представників інших країн. Саме вони надають можливість якнайкраще ознайомити якомога більшу кількість людей з музикою, гастрономією, кінематографом, літературою, театром, народними ремеслами, модою та іншими сферами культурного життя країни.

Зазвичай такі масштабні заходи як «Сезони культури», «Фестивалі націй», «Тижні культури» чи «Дні культури» проводяться у великих містах, переважно столицях, держав-партнерів. Вони можуть проводитись у вигляді серії подій протягом кількох днів або тижнів: концерти, виставки, кінопокази, кулінарні вечори, майстер-класи, читання, мовні сесії, інтерактивні інсталяції. Відкривають такі заходи, як правило, високопосадовці, послы, культурні діячі – щоб підкреслити дипломатичне значення події.

Щоб ці події не перетворились на «мішуру», про яку ми вже згадували, а дійсно працювали як повноцінний інструмент здатний посилювати позицію держави на міжнародній арені, слід приділяти велику увагу навіть найменшим деталям. Перш за все, необхідна достатня кількість і висока якість матеріалу, який буде використаний впродовж заходу. Також слід використовувати вже знайомі та популярні символи як фундамент щоб справити враження і закріпити впізнаваність. Перед плануванням слід проаналізувати які елементи національної культури держави вже популярні у місці проведення заходу. Важливо враховувати як традиційний аспект, так і масовий [7]. Такі події важливі не так для демонстрації культурного багатства, як для формування емоційного зв'язку з культурою певної країни. Важливо, щоб глядачі

отримали не лише інформацію, але й досвід, який відкладеться в їх пам'яті на довго. Ще однією важливою складовою планування та проведення подібних заходів є залучення локальних партнерів. Це можуть бути муніципалітети, університети, музеї, театри, громадські організації, медіа, тощо. Така співпраця підвищує рівень довіри до заходу, забезпечує йому кращу рекламу, а отже й вищий резонанс.

Таким чином, гарно спланований культурний захід забезпечить вам не «мішуру», а повноцінну культурну присутність за кордоном, створивши «сприятливий клімат» для реалізації зовнішньополітичних цілей. Міцні культурні зв'язки викликають симпатію до країни, розширюють коло друзів, підкреслюють відкритість населення [7]. Це особливо важливо у випадках, коли політичний або економічний імідж країни підірваний або знаходить у суперечливому становищі.

Музейна дипломатія також знаходить у списку концепцій, які набувають все більшої й більшої популярності в останні роки. Важко зрівняти її за значенням з мас-медіа та діджиталізацією, але вона, безперечно, має свій власний вплив та значення у сфері м'якої сили. То ж що таке музейна дипломатія? Це форма дипломатії, яка зосереджена на використанні музеїв, виставок, архівів і пам'яток як засобів міжкультурного діалогу, поширення знань та зміцнення міжнародного співробітництва [104, 105]. Концепція музейної дипломатії заснована на ідеї того, що культурна спадщина є універсальною мовою, здатною подолати національні кордони та сприяти формуванню почуття спільної людської приналежності [105]. У дійсності, тимчасові виставки, що експонуються за кордоном, дозволяють ознайомити іноземну аудиторію з історією, мистецтвом і унікальністю національної культури. Такі заходи викликають інтерес та емоційне залучення, що є основою м'якої сили.

Окремо варто приділити увагу й такому явищу як цифрова музейна дипломатія, яка набула особливого значення та розвитку під час та після пандемії COVID-19. Віртуальні тури, онлайн-виставки та цифрові архіви

дозволяють охопити значно ширшу аудиторію, розширюючи географію культурного впливу. Великі музеї, такі як Лувр чи Британський музей, вже практикують подібні проекти, поєднуючи сучасні технології з історичним контентом [116, 34]. Зараз ми можемо передбачити, що в наступні 5-10 років цілком можливе створення проектів «тури по давнім містам» за допомогою технологій віртуальної реальності тощо.

Таким чином, музейна дипломатія яскраво демонструє пристосування історичної спадщини до викликів сучасного світу, а також вміння використання технологій на власну перевагу.

Загалом розвиток технологій та діджиталізація призвели до швидкого розвитку мас-медіа та появи цифрової дипломатії, або як її ще називають – e-diplomacy. Це відносно нове явище, яке з'явилося зокрема завдяки появі інтернету та поступовій популяризації соціальних мереж [8]. Завдяки цифровим технологіям, держави здобули майданчик для спілкування з громадянами власної країни та закордонною аудиторією напряду, а також для побудови особистого та державного іміджу. Особливого розвитку цифрова дипломатія зазнала під час тих же, вищезгаданих, часів пандемії COVID-19, коли були проведенні перші конференції ООН в Zoom, а особисті зустрічі між главами держав трансформувались в відеоконференції та дзвінки [8].

Говорячи про поширення культури та цінностей, соціальні мережі беззаперечно є надзвичайно потужним інструментом. Вони дають можливість створювати та поширювати контент у режимі реального часу, залучаючи велику кількість людей по всьому світі, навіть у найвіддаленіших куточках земної кулі. Користувачі споживають інформацію не у пасивному форматі, а з точністю навпаки – беруть активну участь в створенні контенту, його поширенню та популяризації, сприяючи «вірусному» ефекту. Таким чином, культурна дипломатія у поєднанні з цифровою виходить за межі офіційної дипломатії, діючи через персоналізований «м'який» контакт. Особливо яскравими прикладами подібних явищ є аніме та манга, які створили японську хвилю або k-рор та дорами, які поширили корейську хвилю. Ми могли

спостерігати у режимі реального часу як зростає інтерес молоді до японської, а потім до корейської культур, як на хвилях популяризації їх культури поширювалось бажання вчити японську та корейську і створювались мовні курси. Це не сильно відрізняється від досвіду з Голлівудом, який десятиліттями формує позитивне уявлення про американський спосіб життя, свободу та можливості самореалізації, а отже й популяризації країни.

Узагальнюючи все вище написане, культурна дипломатія – один з ключових та найефективніших інструментів м'якої сили. Вона дозволяє державам формувати позитивний імідж, сприяти міжнародному взаєморозумінню та зміцнювати міждержавні відносини без застосування примусу. Вона охоплює широкий спектр засобів, які є по-своєму унікальними, але безперечно ефективними при правильному застосуванні.

Політичні цінності – ще один ключовий ресурс м'якої сили. В певному сенсі їх навіть можна вважати основоположними, адже саме вони визначають загальне ставлення міжнародної спільноти до тієї чи іншої держави. Політичні цінності мають під собою такі фундаментальні принципи, як демократія, верховенство права, повага до прав людини, гендерна рівність, свобода слова, плюралізм, прозорість та відповідальність влади перед громадянами. Якщо країна сповідує й дотримується цих цінностей у внутрішній та зовнішній політиці, вона автоматично стає привабливою в очах міжнародної спільноти та звичайних громадян. Наприклад, Північна та Південна Кореї, які мають спільну культуру, історію й мову, але абсолютно різні політичні режими мають абсолютно різний статус в очах звичайних людей, держав та міжнародних організацій.

Ліберальна демократична Південна Корея з вільними виборами, динамічною економікою та активною культурною дипломатією приваблює мільйони людей по всьому світу, приймає велику кількість туристів кожен рік. За даними UNWTO, які наводяться на сайті RoadGenius (2024), Південна Корея прийняла понад 16 млн туристів у 2024 році [142, 162]. Такий туристичний

потік слугує доказом привабливості країни, а також є свідченням довіри до країни як безпечного, відкритого та політично стабільного середовища.

Натомість авторитарна Північна Корея асоціюється з ізоляцією, цензурою, репресіями, агресивною риторикою та систематичними порушеннями прав людини. Через фактичну відсутність м'якої сили її імідж переважно негативний. І хоч через відсутність офіційних даних про кількість туристів в Північній Кореї ми не можемо навести цифр для порівняння, цілком зрозуміло, що КНДР не може навести таких вражаючих цифр як Південна Корея. Особливо зважаючи на те, що туристичні маршрути, про які маємо змогу почути час від часу, як от курорт Вонсан-Кальма, швидко знову заморожуються і потрапити в країну, навіть як турист, дуже складно [].

Цей приклад чітко ілюструє: політичні цінності не лише формують імідж держави, а й безпосередньо впливають на її здатність проводити ефективну культурну дипломатію. Тому саме політичні цінності варто вважати фундаментальним аспектом м'якої сили: вони забезпечують довіру до країни і відкривають її простір для міжнародної співпраці, культурного обміну та партнерства.

1.3. Порівняння м'якої, жорсткої та розумної сили у міжнародних відносинах

На самому початку цієї наукової роботи ми визначили, які ресурси можна вважати складовими сили. Але що таке сила? Джозеф Най ще у 1990 році наголосив, що сила – це «... можливість змушувати інших робити те, що тобі потрібно, навіть якщо вони цього не хочуть» [111]. Тож на політичній арені, сила – це здатність держави впливати на думку інших міжнародних акторів. Цього можна досягти декількома способами.

Один ми вже встигли розглянути в попередніх підрозділах, а саме м'яку силу. Тобто здатність держави впливати на думку інших без примусу, через

привабливість її культури та політичних цінностей. М'яка сила спирається на абсолютно добровільну взаємодію. Але якщо є м'яка сила, то є і жорстка.

Жорстка сила (анг. hard power) є повною протиположністю м'якої не тільки в назві, адже для досягнення цілей передбачає використання примусу та тиску, як економічного, так військового [63]. Жорстка сила дає змогу отримати результат миттєво, що посилює її привабливість. Проте її ефективність є ситуативною та короткостроковою, вона здатна викликати опір, посилювати антагонізм, погіршувати імідж держави на міжнародній арені та знижувати рівень довіри. Використання жорсткої сили сьогодні набагато складніше та ризикованіше, ніж було раніше. Це пов'язано з розвитком та поширенням гуманітарних цінностей, а також високих витрат на ведення війн, адже тепер доводиться інвестувати в оборону та військові технології величезні кошти.

М'яку силу також навряд чи можна назвати дешевою, до того ж вона не дає швидких результатів. Спираючись на м'яку силу ви маєте бути готовими, що потрібно інвестувати не тільки гроші, але й час. Проте й результат вийде довгостроковим, більш стійким, адже все буде ґрунтуватись на власній волі держав.

Тож обидві сили мають свої переваги та недоліки: використовуючи жорстку силу ти наче ходиш по тонкій кризі – вона може забезпечити швидкий результат, але вістря меча дуже швидко розвернеться у твій бік, варто виказати найменшу слабкість; м'яка сила не тільки потребує багато часу, але й не здатна захистити країну у випадку нападу іншої країни або терористичних актів. Військова сила має менше значення як інструмент політики в XXI столітті, ніж навіть у недалекому минулому [63]. Але згідно з офіційною статистикою, наданою ЄС, тільки за 2023 рік на території союзу було зафіксовано 120 терористичних атак. Тож тут може з'явитись дилема: яку ж силу обрати, якщо жорстка псує репутацію і крихка наче порцеляна, а м'яка хоч і дає надійний результат, не гарантує захисту? Відповідь криється у дуже короткому та простому реченні: сили, які ми розглянули в цьому розділі, не взаємо виключають одна одну.

У своїй роботі «Get Smart: Combining Hard and Soft Power» 2009 року, Джозеф Най зазначає: «Незважаючи на численні помилки, стратегія США під час холодної війни передбачала розумне поєднання жорсткої та м'якої сили. Американські військові стримували радянську агресію, а американські ідеї підривали комунізм за залізною завісою. Коли Берлінська стіна нарешті впала, її зруйнували не артилерійський обстріл, а молотки та бульдозери тих, хто втратив віру в комунізм» [109]. Тобто він наводить приклад, який демонструє, що м'яка та жорстка сила, якими б різними не були і якби не змінювався світ, мають не взаємо виключати одне одну – а доповнювати. Таким чином, влада має враховувати особливості обох сил, включати їх у свої стратегії та поєднувати.

Змішаній силі також дали назву «розумна сила» (анг. smart power), вона дає змогу державі діяти гнучко та швидко адаптуватись під потреби, враховувати ситуацію та її контекст, враховувати як швидкі, так і довготривалі наслідки. Наприклад, Європейський Союз поєднує м'які інструменти — такі як підтримка демократії та прав людини — з економічними важелями (торговельні угоди, санкції) й миротворчими місіями, а також інвестують велику кількість грошей в сектор оборони [67]. Жорстка і м'яка сила повинні доповнювати одна одну, але якщо одна з них не є стратегічно компетентною, жодна з них не матиме великої користі для політики, ні окремо, ні «спільно».[109]

Тож у сучасному глобалізованому світі, ефективна політика вимагає як силу, так і довіру. Жорстка сила залишається актуальною в умовах воєн або криз, проте її не може бути достатньо для побудови довготривалих відносин. М'яка сила, хоч і діє опосередковано, та надає можливість формувати коаліції, партнерства та позитивний імідж. Тож найкращим варіантом залишається поєднання обох підходів, демонструючи розумну силу, яка створює баланс між примусом та переконанням.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

За результатами першого розділу, можна зробити наступні висновки:

1. Розкрито, що розвиток концепції м'якої сили показує, що сучасне розуміння сили держави виходить за межі традиційних ресурсів – території, економіки, населення та військової потужності. Це зумовлено трансформацією світу та майже всіх аспектів людської життєдіяльності, в тому числі і політики, дипломатії та міжнародної арени загалом. Технології мають неабиякий вплив на процеси перетворення м'якої сили: сама ідея залишається незмінною, але у держав стає все більше і більше інструментів та каналів реалізації. Сучасна міжнародна політика вимагає від держави здатності приваблювати та переконувати, формувати позитивне сприйняття у свідомості інших народів. Тому у XXI столітті ми можемо спостерігати як м'яка сила стала стратегічним інструментом, який визначає місце держави у світовій системі.

2. З'ясовано, що саме явище «м'яка сила» існувало задовго до теоретичного визначення – від Стародавньої Греції та Римської імперії до Католицької церкви, та до супердержав XX століття – ще в ті часи використовувалось культурні, освітні, релігійні елементи для поширення власних цінностей і впливу. Проте теоретичне осмислення м'якої сили започаткував Джозеф Най, який чітко окреслив її джерела: культура, політичні цінності та зовнішня політика. Ці вищезгадані елементи залишаються ключовими інструментами м'якої сили, дозволяючи державам формувати позитивний імідж, зміцнювати довіру та розвивати міжнародне співробітництво.

3. Виявлено, що сучасні форми культурної дипломатії надзвичайно різноманітні: освітні програми, культурні центри, міжнародні фестивалі, музейну та цифрову дипломатію, що демонструють здатність адаптувати історичну спадщину до сучасних потреб. Завдяки цим засобам держави мають змогу просувати власну культуру та створювати позитивне емоційне ставлення до своєї держави.

4. Порівнюючи з жорсткою силою, яка базується на примусі шляхом застосування військової або економічної потужності та тиску, встановлено, що м'яка сила не здатна забезпечити швидкого результату, проте здатна сформувати стійкий і довготривалий вплив. Вона діє тонше, але довготриваліше. Проте вони не взаємовиключні, і кожна з них має не тільки переваги, але й мінуси, тому треба бути в край обережними використовуючи будь-яку з них: м'яка сила не забезпечить захисту так само, як жорстка сила не забезпечить привабливості. Саме тому й виникає потреба в балансуванні двох сил. В третьому підрозділі було розглянуто ідею Ная об'єднання обох сил для досягнення найкращого результату, що дозволило виділити ще один термін «розумна сила», яка дозволяє державі ефективно адаптуватись до глобальних викликів, формувати партнерства та підтримувати баланс між переконанням та примусом. Розумна сила створює для держави саме ту гнучкість, яка дозволяє реагувати на глобальні виклики швидко та ефективно.

Тож, підсумовуючи все вище написане, м'яка сила залишається актуальним і потужним інструментом зовнішньої політики, а її значення лише зростає в умовах глобалізації, цифровізації та трансформації світу. Вона об'єднує історичну спадщину, культурні досягнення, політичні ідеали та новітні технології комунікації і дає державам можливість використовувати їх для власної вигоди. У глобалізованому світі, де інформація поширюється миттєво, а громадська думка має дедалі більший вплив на політичні процеси, здатність держави ефективно застосовувати м'яку силу визначає її місце у міжнародній системі. В майбутньому, її значення лише зростатиме, адже саме привабливість, довіра та культурна взаємодія стають основою миру, співпраці та стабільного розвитку сучасного світу.

РОЗДІЛ 2. ТРАНСФОРМАЦІЯ М'ЯКОЇ СИЛИ У ДОБУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

2.1 Цифровізація як глобальний тренд у міжнародній політиці

Традиційна дипломатія існує з часів, коли почали з'являтися перші держави і видозмінювалась впродовж усього часу існування людства. Незмінною залишалась її головна мета – забезпечення національних інтересів держави шляхом переговорів, офіційних контактів між урядами, участі в міжнародних організаціях та укладання двосторонніх і багатосторонніх угод. А що найголовніше – вона вимагала від дипломатів особистого спілкування, дипломатія обмежувалась закритими кабінетами, приватними аудієнціями та взаємодією лише між офіційними особами. Проте з розвитком технологій, коли життя людей почало поступово змінюватись, ці трансформації не обійшли стороною і сферу дипломатії.

Цифрова дипломатія (англ. Digital diplomacy) стала не тільки новим етапом в історії людства, але і невід'ємною частиною сучасної державної політики. Завдяки соціальним мережам і інтернету уряди тепер можуть взаємодіяти напряду з глобальною аудиторією, а послы, міністри закордонних справ і міжнародні організації використовують соціальні платформи, щоб оперативно інформувати, боротися з дезінформацією й транслювати меседжі державної політики [132, 170, 61, 120, 10].

Процеси цифровізації вимагають від держав адаптуватись під сучасний світ, тому ми можемо спостерігати створення нових міністерств, відповідальних за цифрову трансформацію, розвиток інформаційних технологій, кібербезпеку тощо. Їх діяльність спрямована на впровадження інноваційних рішень у державне управління, підвищення прозорості комунікацій та розвиток цифрової дипломатії як важливого інструменту зовнішньої політики. Створюються цілі міністерства відповідальні за трансформацію держав, структур та найменших елементів людського життя.

Фінансування здійснюється зазвичай державою, однак дуже часто активно залучаються й приватні інвестори, міжнародні організації та грантові програми, що сприяють поширенню цифрових технологій у дипломатичній сфері.

Представленні нижче графіки демонструють зміни обсягів бюджетних асигнувань упродовж останніх років, що дозволяє простежити тенденції розвитку цифрової сфери та визначити пріоритети державної політики у цьому напрямку. Фінансування Міністерства цифрової трансформації України, яке зростало упродовж 2023–2025 років свідчить про посилення ролі цифрової політики у структурі державного управління та прагнення владних структур розширити можливості цифровізації суспільних процесів. У 2026 році ми можемо спостерігати незначне зниження, зумовлене коригуванням бюджетних пріоритетів, проте загальний рівень фінансування залишається вищим, ніж на початковому етапі (див. рис. 2.1).

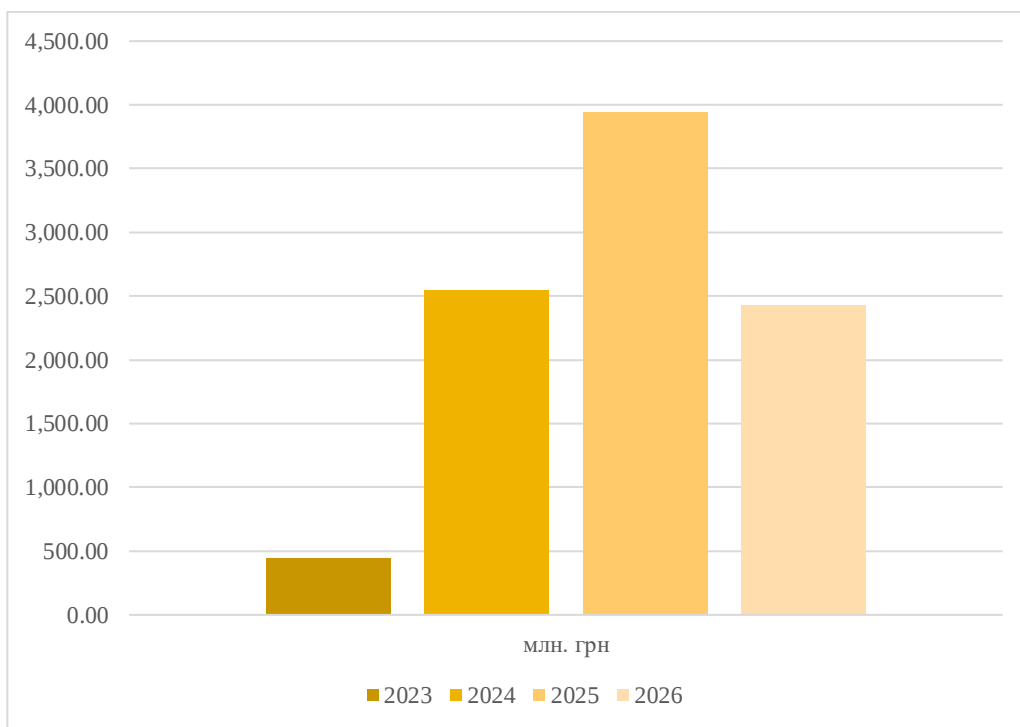

Рис. 2. 1. Фінансування Міністерства цифрової трансформації України [2]

Розглядаючи Японію, фінансування Міністерства цифровізації Японії упродовж 2022–2025 років також продовжував збільшуватись, демонструючи стабільну позитивну динаміку. У 2026 році ми можемо спостерігати невелике зниження, але варто пам'ятати про «додаткові кошти», які можуть бути виділені впродовж року за проханням Міністерства, тому говорити про показники 2026 року варто вже в кінці наступного року. Таким чином, незначне зниження не змінює загальної тенденції – Японія активно продовжує підтримувати трансформацію країни, спрямовану на розвиток електронних послуг та цифрової дипломатії (див. рис. 2.2).

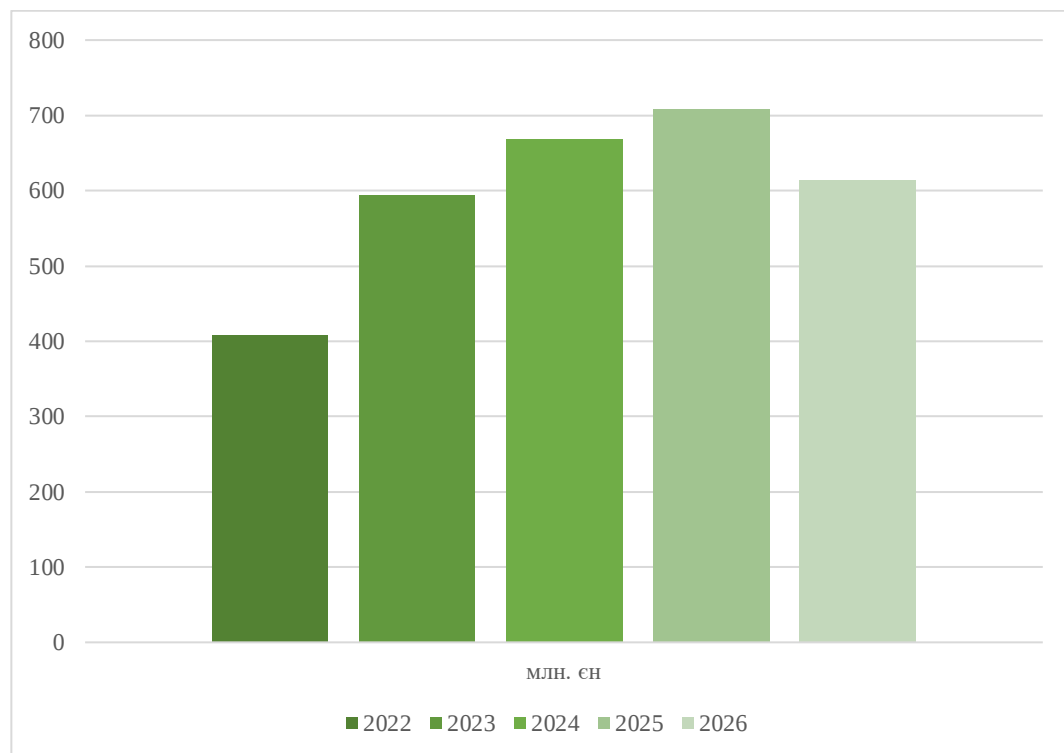

Рис. 2. 2. Фінансування Міністерства цифровізації Японії [2]

Передивляючись показники фінансування австралійського Міністерства цифрових трансформацій, що займається цифровою трансформацією країни, у період 2022–2025 років ми можемо спостерігати відчутне зниження рівня фінансування, проте запланований бюджет на 2025–2026 рік знову зростає,

досягаючи рівня 2020–2021 року, що підтверджує стійкий високий пріоритет цифровізації (див. рис. 2.3).

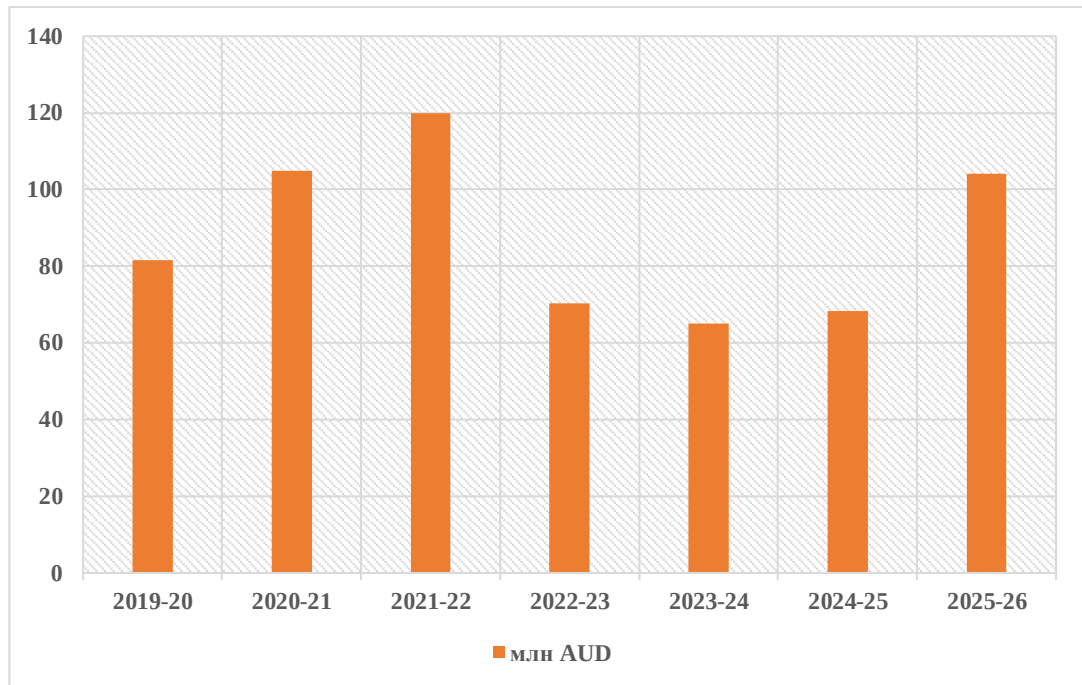

Рис. 2. 3. Фінансування Міністерства цифрових трансформацій [20]

Як було зазначено раніше, поява та розвиток цифрової дипломатії стали можливими завдяки кільком аспектам і перш за все, це завдяки появі інтернету та його поступовому розвитку у 1990-х роках. Він став новою віхою в історії людства, відкривши засоби миттєвої комунікації. Наступним кроком стала поява соціальних мереж, а саме популярних платформ: Facebook, Twitter та YouTube – вони дали людям нові інструменти прямого зв'язку без посередників.

Справжньою революцією в цифровій дипломатії стала «Арабська весна» 2010–2012 років. Під час хвилі протестів у країнах Північної Африки та Близького Сходу, події широко висвітлювались через соціальні мережі в режимі реального часу. Це стало найяскравішим доказом того, що цифрові технології здатні впливати на політичні рішення та міжнародні відносини загалом [132, 170, 1].

Та найбільшої трансформації дипломатія зазнала під час COVID–19, коли були обмежені пересування як між країнами, так і в середині. Вперше багато міжнародних організацій провели свої зустрічі в режимі онлайн на платформах: Zoom, Google Meet, Microsoft Teams та інші [60].

Ще однією особливістю, яку принесла діджиталізація в дипломатію, стали нові актори на міжнародній арені. Якщо раніше головними дійовими особами були уряди та дипломати, то в цифрову епоху в один ряд з ними стали: технологічні компанії, лідери думок, блогери, користувачі соціальних мереж та навіть штучний інтелект. Ці нові актори можуть впливати на формування іміджу держави, поширення інформації та мобілізацію громадськості навколо певних ідей або цінностей. Наприклад, такі платформи як: Twitter, Facebook, TikTok – стали полем битви за інформаційну перевагу. До 2018 року понад 90% міністерств закордонних справ використовували соціальні медіа, включно з Twitter, Facebook та LinkedIn, щоб охопити різні аудиторії – від дипломатів до бізнес-спільнот і громадськості [120].

Як наслідок – розмиття меж між офіційною та неофіційною дипломатією, адже особисті дописи лідерів держав можуть мати не менший ефект, ніж офіційні заяви МЗС. Відбулось зростання сили громадської думки – кампанії у соцмережах можуть впливати на міжнародні рішення, наприклад, тиск на ООН чи уряди щодо воєнних злочинів, прав людини тощо. Але також з'явився ризик інформаційних воєн та маніпуляцій – цифрова дипломатія може стати інструментом дезінформації, кібератак чи гібридних загроз.

Загалом цифровізація не лише змінила інструменти, але й трансформувала саму природу дипломатичних відносин, зробивши їх більш динамічними й уразливими до нових ризиків.

Починаючи з 2022 року, Держдепартамент США проводить курс підготовки дипломатів за темами: кібербезпеки, штучного інтелекту, телекомунікацій та цифрової політики. Програма поліпшила навички близько 200 дипломатів і продовжує масштабування.[169]

Окремої уваги заслуговує UN Global Digital Compact – ініціатива ООН, запущена у 2024 році і ухвалена як частина «Саміту майбутнього», спрямована на формування глобальних принципів цифрового управління: боротьба з дезінформацією, захист прав людини, закриття цифрового розриву [160].

Враховуючи все вище написане, м'яка сила також зазнала певних трансформацій під впливом діджиталізації. Цифрові медіа допомагають державам поширювати культурні бренди щоб формувати позитивне сприйняття свого образу у світі – і це відчутно посилює м'яку силу держави. Наприклад, глобальний вплив Південної Кореї, який також має назву «корейська хвиля»: почалась широка популяризація к-рор, дорам та корейської культури, що викликало особливий інтерес до країни, збільшило кількість туристів та іммігрантів. Хвилю посилили такі інфлюенсери на кшталт учасників популярних к-рор груп «BTS» та «Blackpink», які мають величезну фанбазу по всьому світу. Партнерство «BTS» з UNICEF у рамках кампанії «Love Myself», яка пропагує любов до себе та боротьбу з насильством, є прикладом того, як інфлюенсери можуть співпрацювати з дипломатичними цілями для вирішення глобальних проблем [120].

Цифровізація закріпилась як глобальний тренд міжнародної політики, що радикально трансформує традиційну дипломатію, розширює коло акторів, мінімізує бар'єри й змінює природу м'якої сили. Тепер вона вимірюється не лише культурною привабливістю, а й здатністю управляти цифровими процесами та інформаційним простором. У новому світі дипломатія стає гібридною – де кібербезпека, цифровий суверенітет і технологічні практики формують нові стандарти у глобальних відносинах.

2.2 Цифровий вимір м'якої сили: соціальні медіа, публічна та кібер- дипломатія

Інтернет став ключовим елементом сучасного глобального інформаційного простору, забезпечуючи миттєвий доступ до знань,

культурних продуктів та новин незалежно від географічного розташування користувачів. Зараз уряди мають раніше немислимий доступ до аудиторій по всьому світу, оскільки соціальні мережі, такі як: Facebook, X і TikTok, полегшують прямий контакт з необізнаною громадськістю [138]. Його децентралізована структура та відсутність фізичних кордонів дозволяють державам поширювати власні цінності, мову, культуру та політичні ідеї серед аудиторії як в середині країни, так і за кордоном. Глобальна доступність мережі значно знижує бар'єри для міжнародної комунікації, даючи можливість залучати нових прихильників без фізичної присутності та значних фінансових витрат. Тож в сучасному світі, у сфері дипломатії, Інтернет можна розглядати як «провідника» м'якої сили.

Інтернет забезпечує можливість швидкого поширення культурних політичних та економічних наративів серед місцевого населення та за кордоном. На відміну від традиційних ЗМІ, цифрові платформи та онлайн-сервіси дозволяють передавати повідомлення миттєво та безпосередньо цільовим групам у будь-якому куточку світу. Культурні феномени, як-от музика, література, кіно, мова, гастрономія або мода, здатні набувати глобальної популярності протягом кількох днів або навіть годин, формуючи позитивні уявлення або асоціації з країною-джерелом. Тим самим чином політичні меседжі та економічні ініціативи можуть швидко поширюватися через офіційні акаунти урядів, дипломатичних представництв, міжнародних організацій, політичних діячів, тощо. Така швидкість комунікації дозволяє швидко реагувати на кризові ситуації, ефективно протидіяти ворожим наративам та формувати вигідний образ країни на міжнародній арені. У цифрову епоху уряди, які прагнуть впливати за допомогою м'якої сили, повинні зосередитися на розробці комплексних комунікаційних планів, які є стратегічними та прозорими [138].

Безперечно можна стверджувати, що інтернет став потужним інструментом національного брендингу, оскільки через нього країни можуть цілеспрямовано створювати бажане сприйняття своєї культури, політики та

економічного потенціалу. Як зазначає Джеффри Балоу у своїй роботі «Globalism and Changes to the Internet: Editorial Essay», очевидно, що інтернет безпосередньо пов'язаний з феноменом глобалізму або глобалізації, якщо ми хочемо розглядати його як динамічний процес, а не як статичну суть. Інтернет є причиною глобалізації, оскільки він, мабуть, є найважливішим каналом комунікації, за допомогою якого цінності та практики поширюються за межі окремих національних держав [23]. Офіційні державні портали, сторінки посольств, відеокампанії в YouTube, чи віртуальні виставки дають змогу формувати цілісний і позитивний образ країни в очах іноземної аудиторії. Вдалий цифровий контент підкреслює унікальність національних традицій, відкритість до інновацій і готовність до співпраці, що безпосередньо впливає на рівень довіри та привабливості держави. Таким чином, у цифрову епоху імідж держави дедалі більше визначається її присутністю та активністю в мережі.

Соціальні медіа стали одним із найпотужніших каналів реалізації м'якої сили, адже вони поєднують глобальне охоплення з можливістю персоналізованої комунікації. Платформи на кшталт: Facebook, Instagram, X/Twitter, TikTok, YouTube та ін., дозволяють державам безпосередньо взаємодіяти з іноземною аудиторією, поширювати контент, освітні програми, туристичні ініціативи та політичні меседжі. Завдяки інтерактивному формату та візуальній привабливості, соцмережі сприяють швидкому формуванню емоційної прив'язаності до бренду країни. Додатковою перевагою є алгоритмічне просування контенту, яке дозволяє охоплювати навіть ті сегменти аудиторії, що раніше не виявляли інтересу до певної держави чи культури.

Так з'явився цілий новий термін Twitter- дипломатія для сектору дипломатії, що об'єднує традиційну та цифрову дипломатії, а також Twitter. Він був вперше введений у 2011 році, коли світові лідери публікували твіти, в яких висвітлювали події глобального значення та свої думки про них [82]. На думку журналістки Єви Гардер, Twitter є найважливішою соціальною

мережею, оскільки вона змінює метод управління зовнішніми відносинами між країнами [81]. А Філіп Сеїб стверджує, що використання Twitter як дипломатичного інструменту добре підходить до нового розуміння політичної влади, яке супроводжує зростання популярності соціальних медіа [149]. Тож не дивно, що згодом ця платформа почала використовуватись як повноцінна платформа для просування зовнішньополітичних інтересів, реагування на міжнародні події та формування позитивного іміджу держави дипломатичними представництвами, міжнародними організаціями та окремими політичними лідерами. Згідно з опублікованим дослідженням «Twiplomacy Study 2018», проведеним компанією Burson Cohn & Wolfe (BCW), щонайменше 97% усіх 193 держав-членів ООН наразі ведуть активну діяльність у Twitter [37].

Серед прикладів застосування соціальних мереж у вищезгаданих цілях, варто згадати МЗС Японії та їх офіційну сторінку в Twitter, де регулярно публікуються англomовні оновлення про міжнародні події, досягнення у сфері технологій та культурні заходи в межах стратегії Cool Japan [89]. У той же час показовим є той факт, що British Council веде офіційну сторінку в YouTube, де публікує відео про британську культуру, мову та мистецтво [33].

Окрему нішу в цифровій дипломатії займають інфлюенсери та лідери думок, які завдяки великій аудиторії та високому рівню довіри можуть ефективно просувати імідж країни. Держави часто співпрацюють з відомими блогерами, акторами, музикантами чи спортсменами, запрошуючи їх брати участь у культурних програмах туристичних турах або міжнародних кампаніях.

Так, наприклад, всесвітньовідомий південнокорейський гурт «BTS» став одним із найяскравіших прикладів використання інфлюенсерів у культурній дипломатії [35]. BTS активно співпрацює з урядом Південної Кореї та міжнародними організаціями просуваючи корейську культуру, мову та цінності. Зокрема, у 2017 році гурт став амбасадором кампанії UNICEF «Love Myself», створену у спробі підтримати кампанію під назвою «#ENDviolence»

— глобальну кампанію UNICEF, спрямовану на забезпечення безпечного та здорового життя дітей і підлітків у всьому світі без страху насильства. «Love Myself» спрямована на пошук любові та кращого місця для життя для всіх. Учасники гурту, а також їхні фанати з усіх країн світу, регулярно роблять пожертви у фонд для захисту та підтримки дітей і підлітків, які стали жертвами домашнього, шкільного, а також сексуального насильства в усьому світі [97]. У 2021 році гурт виступив на Генеральній Асамблеї ООН, представляючи Південну Корею як країну прогресу, інновацій та турботи про молоде покоління. Учасники «BTS» виступили із промовою, в якій висловив похвалу стійкості молодого покоління під час пандемії та закликали до використання принципів сталого розвитку [24, 36]. На передодні цього виступу, учасники гурту були призначенні «спеціальними послами президента з питань майбутніх поколінь та культури», що ще більше підкреслило їхню роль у просуванні національного іміджу Південної Кореї на міжнародній арені. Кожен учасник отримав дипломатичний паспорт та авторучку [128]. Саме «BTS» були обрані невинно: у грудні 2018 року Інститут дослідження Hyundai (HRI) повідомив, що «BTS» приносить країні економічну вигоду в розмірі 3,54 млрд доларів на рік і ще 1,26 млрд доларів у вигляді доданої вартості на рік. Згідно з аналізом ресурсу «Stastista» за 2018 рік, внесок «BTS» у ВВП Південної Кореї майже порівнянний з внеском авіакомпанії «Korean Air». Також, згідно з академічним звітом, «BTS» також створили ще один економічний ефект у розмірі 346,5 млн доларів лише від концертів «BTS 5th Muster (Magic Shop)», які відбулися в Пусані та Сеулі в червні 2019 року (97,5 млн доларів від концертів у Пусані та 249,1 млн доларів від концертів у Сеулі). Для Пусана і Сеула це дорівнює 1,6% і 0,9% ВВП цих двох міст у 2018 році відповідно [95].

Такий результат – це вражаючий внесок для корейського артиста, якого важко порівняти з будь-яким іншим гуртом, і він підтверджує обґрунтованість вибору «BTS» як культурних послів Південної Кореї. До того ж вони мають гарну репутацію по всьому світу, як зазначено в офіційній сторінці

вищезгаданої кампанії «Love Myself»: «... BTS завжди дбали про світ. З моменту свого дебюту в 2013 році вони зосереджувалися на тому, щоб дарувати молоді слова втіхи. Вони ніколи не соромляться висловлювати соціальні послання в піснях та музичних кліпах. Учасники BTS кожний по-своєму прагнуть зробити світ кращим місцем для життя» [97].

Загалом музика та дорами привертають все більше й більше уваги до Південної Кореї, її культури, історії та мови. А, отже, збільшується і потім туристів. Згідно з даними, отриманими з інтернет-ресурсу «The United Nations World Tourism Organization», туристичні потоки мають тенденцію збільшуватись, хоча ми й можемо спостерігати різкий спад протягом 2020–2022 років [156]. Та для цього є цілком логічне та просте пояснення – в цей час в світі панувала пандемія COVID–19, через що країнам довелось закрити кордони, а переміщення людей ускладнилось не тільки між, але й в середині країн (див. рис. 2.4).

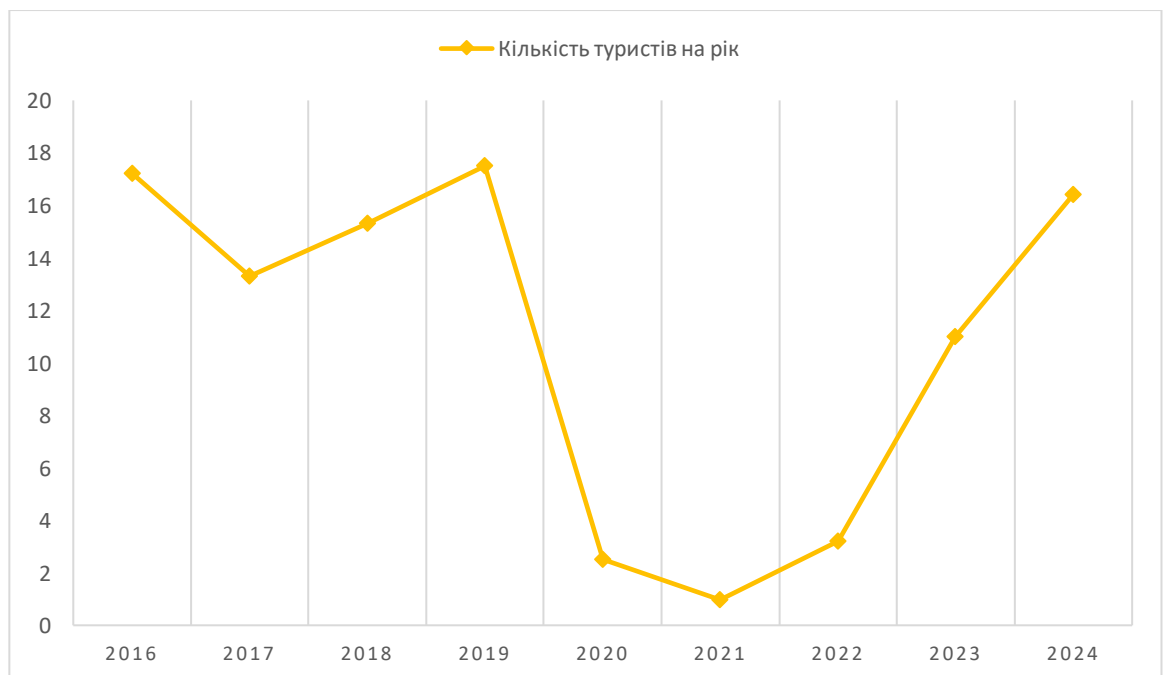

Рис. 2. 4. Кількість іноземних туристів в Республіці Корея (2016-2024 рр.) [156]

Ще одним гарним прикладом може стати програма започаткована Китаєм у 2025 році, яка носить назву «China-Global Youth Influencer Exchange Program» [145]. Програма дозволила інфлюенсерам з-за кордону абсолютно безкоштовно відвідати п'ять китайських міст за десять днів. Головними вимогами став вік інфлюенсерів – не старше 35 років – та кількість їх підписників – не менше 300 тисяч в соціальних мережах. Приймались усі теми блогів – їжа, розваги, спорт, культура та інші, а також не мало значення з якої ви країни – подати заявку могли всі. Загалом отримати тур могли 500 осіб, під час подорожі вони мали публікувати щонайменше два короткі відео або пости під час подорожі, записати спільний ролик з іншими учасниками програми, а також влаштувати колаборації з відомим інфлюенсерами Китаю, які мають понад 1 млн підписників в соціальних мережах [41, 43].

Насправді програма відображає більш широкую стратегію Китаю щодо використання цифрової дипломатії та м'якої сили, особливо в умовах напружених відносин між США та Китаєм. Завдяки партнерству з різноманітними інфлюенсерами Китай прагне охопити молодшу, обізнану в цифрових технологіях, аудиторію та просувати позитивний імідж за допомогою автентичного контенту, створеного безпосередньо користувачами.

Не тільки соціальні мережі стали новими інструментами м'якої сили, не менш важливими є цифрові платформи та інноваційні формати. Наприклад, сервіси потокового відео та музики дозволяють поширювати культурний продукт миттєво та глобально. Зокрема, серіали, фільми чи документальні проекти на стримінговій платформі Netflix можуть знайомити глядачів з історією, традиціями, сучасними проблемами та культурою певної країни. Наприклад, серіал «The Crown» (Велика Британія) популяризує британську історію та монархічні традиції, викликаючи інтерес до культури та політики країни [70]. Завдяки високому рівню продакшену, костюмів та декорацій, серіал створює образ Британії як країни з багатою історією, витонченим стилем і стабільними державними інституціями, що зміцнює її культурний авторитет у світі. Ще один яскравий приклад – серіал «Squid Game» (Південна

Корея), який став культурним феноменом, який не тільки збільшив популярність корейських медіа продуктів, а й привернув увагу до соціальних проблем Південної Кореї, таких як економічна нерівність, надмірна конкуренція, тиск з боку суспільства тощо [69]. Водночас він привернув увагу набагато ширшої аудиторії до корейських медіапродуктів. Багато років існувала група в суспільстві, яка уявляла корейські дорами як винятково романтичні історії, а «Squid Game» розвіяв подібні уявлення та приніс хвилю популяризації корейських дорам типу: «Слава», «Пентхаус», «Милий дім», «Усі ми мертві», «Ньютопія» та інші. Подібні приклади демонструють, як стрімінгові платформи здатні перетворювати аудіовізуальний контент на ефективний інструмент «м'якої сили», впливаючи на культурні вподобання та світогляд іноземної аудиторії.

Аналогічно музичні платформи на кшталт Spotify та YouTube Music дають змогу популяризувати національну музику, створюючи плейлисти з локальними виконавцями та інтегруючи їх у світовий музичний простір.

Яскраві візуальні образи, динамічний відеоряд і музичний викликають у глядачів сильні емоційні реакції – захоплення, співпереживання, інтерес. Це допомагає не лише привернути увагу, а й створити довготривале позитивне враження про культуру чи країну. Контент формується так, щоб підкреслювати досягнення, культурне багатство, сучасність та відкритість держави. Це може бути як через художні твори: серіали, фільми, музичні альбоми, так і через документальні чи освітні формати, де демонструють успішні історії, інноваційні проекти та гармонійне поєднання традицій із сучасністю. Позитивний наратив допомагає протидіяти негативним стереотипам і підвищує міжнародний авторитет країни. Сучасні цифрові платформи дозволяють користувачам не лише споживати контент, а й брати участь у його створенні та поширенні – коментувати, ділитись, створювати фан-контент. Алгоритми персоналізації підбирають матеріали, що максимально відповідають інтересам користувача, підвищуючи ймовірність

позитивного сприйняття культурного продукту. Такий підхід сприяє глибшому емоційному зв'язку між аудиторією та країною-джерелом контенту.

Використання цифрових платформ, соціальних мереж та інноваційних форматів у культурній дипломатії забезпечує низку стратегічних переваг, які роблять ці інструменти надзвичайно ефективним у сучасному глобалізованому світі. На відміну від традиційних методів культурної дипломатії, цифровий контент у соціальних мережах і на стримінгових сервісах можна поширювати миттєво та без значних фінансових витрат. Один і той самий відеоролик, подкаст чи віртуальна виставка, опубліковані у Facebook, Instagram, TikTok або YouTube, можуть бути доступними для мільйонів користувачів по всьому світу, незалежно від географічних чи політичних кордонів. Це дозволяє ефективно доносити культурні меседжі навіть країнам з обмеженим бюджетом на дипломатичні ініціативи. Соціальні мережі забезпечують прямий та інтерактивний канал зв'язку з міжнародною аудиторією. Держави, культурні установи та окремі діячі можуть у режимі реального часу відповідати на коментарі, проводити прямі ефіри, організувати онлайн-дискусії та культурні заходи. Так форма комунікації створює відчуття близькості та довіри, що особливо важливо в умовах глобальної інформаційної конкуренції. Аналітичні інструменти соціальних мереж та стримінгових платформ дають змогу відстежувати перегляди, коментарі, вподобання, поширення та інші показники взаємодії з контентом. Це дозволяє оперативно змінювати комунікаційну стратегію, адаптувати повідомлення під потреби конкретних аудиторій і тестувати нові формати, підвищуючи ефективність культурної дипломатії.

Та попри значний потенціал цифрових платформ і соціальних мереж, їхнє використання пов'язане з низкою викликів та загроз, що можуть знизити ефективність комунікаційної стратегії держави. У глобальному цифровому просторі важко контролювати меседжі, але це сприяє не тільки прозорості, а й поширенню спотвореної інформації з ціллю маніпулювання громадськістю – дезінформації. Поширення фейкових новин, маніпулятивних матеріалів чи

ворожих наративів здатне підірвати, а згодом і повністю знищити позитивний імідж країни. У межах інформаційних війн культурна дипломатія ризикує бути використаною як інструмент пропаганди, що знижує довіру міжнародної аудиторії.

Також, хоча контролювати інформаційний потік в інтернеті доволі складно, все ще зберігається ризик цензури та обмеження доступу в інтернет. У деяких країнах контент, розміщений на міжнародних цифрових платформах, може бути заблокований або обмежений через політичні чи релігійні міркування. Це створює бар'єри для поширення культурного продукту та ускладнює доступ до цільової аудиторії. Крім того, урядові обмеження можуть перешкоджати проведенню онлайн-заходів або взаємодії з користувачами в реальному часу.

Інша проблема витікає з переваги – соціальні мережі та стримінгові сервіси працюють за алгоритмами, які визначають, який контент бачить користувач. Алгоритмічна фільтрація може призвести до того, що навіть якісний культурний продукт залишиться непоміченим без додаткових фінансових вкладень у рекламу чи просування. Залежність від приватних корпорацій у сфері культурної дипломатії створює ризики, пов'язані зі зміною правил роботи платформ або їхньою політикою модерації контенту.

Враховуючи все вище написане, інтернет та цифрові медіа стали ключовими інструментами реалізації «м'якої сили» у XXI столітті, забезпечуючи безпрецедентні можливості для глобального поширення культурних цінностей, формування позитивного іміджу держави та прямої комунікації з міжнародною аудиторією. Завдяки соціальним мережам та стримінговим платформам країни можуть швидко, масштабно та відносно недорого доносити свої наративи до мільйонів людей по всьому світу.

У майбутньому роль цих інструментів лише зростатиме, цифрова дипломатія набуде більшої персоналізації, стане адаптованою під інтереси конкретних груп і конкретних контекстів. Водночас від держав це вимагатиме

більшої гнучкості у комунікаційних стратегіях, готовності протидіяти дезінформації та ефективно працювати в умовах інформаційної конкуренції.

Ми вже розглянули цифрову дипломатію як загальний метод просування політики і комунікації завдяки використанню цифрових технологій. Але інформаційний простір створює безліч небезпек, які вимагають створення ефективного захисту. Частину цифрової дипломатії, яка спеціалізується саме на питаннях кібербезпеки і регулювання цифрового простору називають кібердипломатія.

Кібердипломатія – це напрям сучасної дипломатії, який охоплює використання традиційної дипломатії, цифрових технологій, інтернету та кіберпростору для реалізації зовнішньополітичних цілей держави, захисту її національних інтересів і просування позицій на міжнародній арені. Тобто це дипломатична діяльність, адаптована до цифрової епохи та пов'язана з безпечним, відкритим і стабільним функціонуванням кіберпростору [57, 21,17]. На відміну від цифрової дипломатії, яка переважно зосереджується на використанні онлайн-платформ для комунікацій та просування інтересів держави, кібердипломатія спрямована на формування міжнародних правил поведінки в кіберпросторі та захист від кіберзагроз.

Одним із пріоритетних завдань в кібердипломатії є забезпечення безпеки національних інформаційних ресурсів та цифрової інфраструктури. Це включає захист державних баз даних, урядових порталів і комунікаційних каналів від несанкціонованого доступу, витоку інформації та знищення даних. Важливим напрямом є також захист критично важливих об'єктів інфраструктури – енергетичних систем, транспортних мереж, банківських та комунікаційних систем від потенційних кібератак [133]. Крім того, кібердипломатія сприяє підтриманню цифрового суверенітету держави, тобто контролю над національним сегментом інтернету та збереженню незалежності у сфері цифрових технологій.

Кіберпростір є середовищем, де поширюються нові форми загроз, зокрема кібершпигунство, кібертероризм та деструктивні інформаційні

операції. Мета кібердипломатії полягає у розробці та реалізації заходів, що унеможливлюють або мінімізують вплив подібних атак на державні інтереси. Це охоплює не лише технологічні методи, але й міжнародне співробітництво у виявленні та нейтралізації загроз, зокрема у сферах захисту фінансових систем і стійкості комунікаційних мереж [77, 62]. Одним з ефективних інструментів у цьому контексті є «EU Cyber Diplomacy Toolbox» – санкційний механізм, що дозволяє Європейському Союзу швидко реагувати на серйозні кібератаки, тобто це спільна дипломатична відповідь ЄС на зловмисну кібердіяльність. Санкції можуть включати заборону в'їзду до ЄС, замороження активів, заборону на економічні зв'язки з ЄС. Такі заходи мають на меті стримати агресорів шляхом дипломатичних інструментів [57]. Вперше ця програма була застосована влітку 2020 року, коли були введені санкції проти шести осіб та трьох організацій, відповідальних за кібернапади, відомі як: «WannaCry», «NotPetya» та «Operation Cloud Hopper». Санкції включали замороження активів та заборону на в'їзд до країн ЄС, а також заборону на надання їм фінансових ресурсів [53].

Тож, оскільки кіберпростір не має чітких територіальних кордонів, питання врегулювання діяльності держав та недержавних акторів набуває особливого значення. Як зазначено у звіті Групи урядових експертів ООН № A/70/174: «... стабільність і безпека кіберпростору можуть бути досягнуті лише шляхом міжнародного співробітництва, а основою цього співробітництва повинні бути міжнародне право та принципи» [157].

Кібердипломатія спрямована на формування міжнародних стандартів відповідальної поведінки у мережі, включно з визначенням меж допустимих дій у кіберопераціях. Це передбачає створення правових механізмів для врегулювання кіберконфліктів та запобігання їх ескалації, а також розробку загальноприйнятих принципів, яких повинні дотримуватись держави у віртуальному просторі. Відповідно до вищезгаданого документа Групи урядових експертів ООН № A/70/174, на кіберпростір поширюються принцип державного суверенітету, врегулювання спорів мирними засобами та

невтручання у внутрішні справи інших держав. Також держави повинні дотримувати своїх зобов'язань за міжнародним правом щодо поваги та захисту прав людини [157]. Тим самим документ закріпив ключові принципи, які мають регулювати поведінку держав у кіберпросторі і створив фундамент, на якому пізніше були створенні подальші міжнародні ініціативи у сфері кібердипломатії, зокрема вище згаданий «EU Cyber Diplomacy Toolbox».

Пізніше, у 2021 році, документ Групи урядових експертів ООН було доповнено конкретними кроками: рекомендаціями щодо притягнення до відповідальності за кібератаки, заходами з виявлення, а також просування правила щодо з'ясування чи інцидент не виник випадково [158].

Оскільки кіберзагрози мають транснаціональний характер, ефективна протидія їм потребує широкої міжнародної взаємодії. Кібердипломатія відіграє ключову роль у розробці та підписанні міжнародних угод, спрямованих на боротьбу із кіберзлочинністю, а також у координації дій між державами в межах таких організацій як ООН, ОБСЄ чи НАТО. Важливим аспектом є обмін досвідом, технологіями та розвідувальною інформацією, що дозволяє підвищити рівень захисту кіберпростору на глобальному рівні.

Першим міжнародним договором, спрямованим на боротьбу з кіберзлочинами, стала Конвенція про кіберзлочинність, або, як її ще називають, Будапештська Конвенція від 2001 р. [3]. Вона заклала фундамент міжнародно-правового регулювання у сфері протидії злочинами у кіберпросторі, встановивши зобов'язання для держав-учасниць криміналізувати певні види правопорушень. Серед них несанкціонований доступ до комп'ютерних систем, перехоплення даних, втручання у роботу мереж, розповсюдження шкідливого програмного забезпечення, тощо. Крім того, конвенція передбачає механізми взаємної правової допомоги та оперативного обміну інформацією між правоохоронними органами різних країн. Ключове значення конвенції полягає у створенні першої глобальної рамки співпраці, що об'єднала держави з різними правовими системами для спільної боротьби з кіберзлочинністю.

Як приклад глобальної співпраці у сфері кібербезпеки, варто навести «The International Multilateral Partnership Against Cyber Threats», або скорочено – IMPACT, публічно-приватний альянс з питань кібербезпеки спеціалізованої агенції ООН з інформаційно-комунікаційних технологій, Міжнародного союзу електрозв'язку. IMPACT об'єднує уряди, науковців та експертів галузі з метою посилення можливостей світової спільноти у боротьбі з кіберзагрозами, а також надає державам-членам Міжнародного союзу електрозв'язку доступ до експертизи, засобів та ресурсів для ефективного протистояння кіберзагрозам, допомагає агентствам ООН у захисті їх інфраструктури інформаційно-комунікаційних технологій [Error! Reference source not found.]. На відміну від суто нормативних ініціатив, IMPACT реалізує конкретні механізми реагування на кіберзагрози. Зокрема, було створено глобальну платформу обміну інформацією щодо інцидентів, що дозволяє швидко поширювати дані про кібератаки між державами-учасницями. Вона носить назву «NEWS», платформа забезпечує глобальну спільноту даними про рані попередження в режимі реального часу, керує правами доступу, дозволами, інформаційною безпекою зібраних даних і підвищує рівень захисту конфіденційної інформації [88].

«Global Forum on Cyber Expertise» (GFCE) – багатостороння платформа для міжнародного співробітництва у сфері нарощування кіберздатності. Це включає участь урядів, міжнародних організацій, приватного сектору та академічної спільноти. Її головна мета – підвищити кіберстійкість, об'єднавши зусилля у сфері обміну знаннями, координації проектів і розвитку експертиз у сфері кібербезпеки [88,75]. GFCE проводить два глобальні щорічні заходи та низку регіональних зустрічей для обміну досвідом, крім того, було запущено онлайн-бібліотеку інструментів і ресурсів для розвитку кіберпотенціалу зі звітами, рекомендаціями та практичними посібниками [75].

Таким чином, кібердипломатія постає як ключовий інструмент сучасної зовнішньої політики, що забезпечує адаптацію традиційної дипломатії до умов цифрової епохи. Вона поєднує нормативно-правові, політичні та технічні

механізми для захисту державних інтересів у віртуальному середовищі, де загрози набувають глобального й транснаціонального характеру. Узагальнюючи, можна стверджувати, що кібердипломатія є фундаментом для формування довготривалих міжнародних стандартів поведінки у цифровому середовищі. Її подальший розвиток визначатиме рівень стабільності глобального інформаційного простору та ефективність міжнародних механізмів протидії усім формам кіберзагроз.

2.3 Практика використання м'якої сили на прикладі конкретних країн

Беззаперечно, США посідають особливе місце упродовж процесу дослідження концепту м'якої сили, оскільки саме американський науковець Джозеф Най увів термін у науковий обіг у 1990-х роках, вперше використавши його у своїй роботі «Bound To Lead: The Changing Nature Of American Power», про яку ми вже згадували раніше [111]. Таким чином, США виступають не тільки практичним прикладом, але й теоретичним першоджерелом ідеї м'якої сили, що значною мірою визначило їхню подальшу стратегію у сфері зовнішньої політики.

Важливість м'якої сили для Сполучених Штатів зумовлена їх прагненням зберігати глобальне лідерство у світі, що стає дедалі багатополарнішим. Традиційна «жорстка сила», яка базується на військовій могутності та економічному тиску, вже не може гарантувати ефективне утвердження впливу США без супроводу інструментів привабливості та переконання. Саме через поширення американських культурних продуктів, освітніх програм, демократичних ідеалів та інформаційних технологій формується позитивний образ США, що дозволяє їм укріплювати союзницькі відносини та впливати на країни, не вдаючись до прямого примусу.

Говорячи про ідеологічні цінності, які формують образ США в очах міжнародної спільноти, варто виділити демократію, яку США прагнуть

презентувати як універсальну модель політичного устрою. Демократичні інститути та практики подаються не лише як внутрішнє надбання, але і як приклад для наслідування в інших державах [127, 98, 124, 165]. Так, наприклад, в Національній Стратегії Безпеки адміністрації президента США Дж. Байдена зазначено, що «... саме наша демократія дозволяє нам постійно переосмислювати себе та оновлювати нашу силу» [30].

Не менш важливим елементом є права людини, які у зовнішньополітичному дискурсі США розглядаються як базова умова стабільності та розвитку сучасного світу. Активне використання правозахисної риторики дозволяє Вашингтону підтримувати міжнародний імідж та виступати таким собі моральним арбітром у глобальних питаннях [98 с.89, 165, 30].

Ще одним прикладом, який активно пропагується США є верховенство права. Повага до правових норм та інституцій, а також рівність усіх перед законом створюють образ стабільної держави з ефективними механізмами контролю та врегулювання суспільних відносин. Це не лише підвищує легітимність американських політичних і правових інститутів, але й робить їх привабливою моделлю для інших держав [165, 30].

Як було зазначено в Національній Стратегії Безпеки адміністрації Дж. Байдена: «Американці будуть підтримувати універсальні права людини і солідарні з тими, хто за межами наших берегів прагне свободи і гідності, так само як ми продовжуємо важливу роботу з забезпечення справедливості і рівного ставлення до закону у нас в країні» [30]. Цей фрагмент демонструє, що просування демократичних цінностей, прав людини та верховенства права розглядається не тільки як внутрішній обов'язок, а і як ключовий елемент зовнішньої політики США. Такий підхід формує основу американської «м'якої сили», адже саме привабливість демократичної моделі та відданість принципам свободи виступають важливими чинниками впливу США на міжнародній арені. Це спосіб США поєднати внутрішню демократичну

легітимність із зовнішньою легітимністю глобального лідера, взірця та захисника ліберального порядку.

Варто зазначити, що програми академічного та культурного обміну є одним із найефективніших інструментів м'якої сили США, адже вони формують довготривалі міжкультурні зв'язки та позитивний імідж країни. Найвідомішою програмою є «Fulbright Program». Програма сприяє формуванню освітніх і наукових мереж, через які поширюються американські цінності та стандарти освіти [73]. Американські університети користуються великою популярністю по всьому світу, вони відіграють ключову роль у формуванні глобальних еліт і поширенні м'якої сили США. Завдяки високим академічним стандартам, інноваційним дослідженням та міждисциплінарному підходу, ці заклади приваблюють найталановитіших студентів та науковців з усього світу. Відповідно до міжнародних топів університетів світу, перше місце займає MIT, Stanford University займає третє місце, на п'ятому Harvard University [171]. Тож усі університети США займають передові місця у всесвітніх топах, що викликає високий рівень довіри до них [171]. Таким чином, американські університети виступають інтелектуальними центрами, що формують глобальні мережі впливу та забезпечують тривалу присутність США у світовому інтелектуальному й політичному просторі.

Соціальні мережі та корпорації «Big Tech»: Facebook, Twitter, Google, YouTube, Apple, Microsoft, Netflix та ін., також стали сучасними інструментами м'якої сили США, які формують глобальний інформаційний простір і ціннісні орієнтири. Через свої платформи вони поширюють англійську мову, американські культурні коди, норми свободи слова та демократичні ідеї. Наприклад, Netflix і YouTube популяризують американський кінематограф та масову культуру, тоді як Facebook та Instagram впливають на політичні дискусії та суспільні рухи у різних країнах. Окрім того, Google та Microsoft зміцнюють позиції США як лідера у сфері інновацій через освітні та технологічні ініціативи. У кризових ситуаціях, зокрема під час війни в Україні, соціальні мережі стали майданчиком для протидії дезінформації та

мобілізації міжнародної підтримки. Таким чином, «Big Tech» це не лише комерційний проєкт, а глобальний ресурс, що підсилює глобальний вплив Сполучених Штатів.

Крім цього, важливою особливістю м'якої сили Сполучених Штатів є її інституційне закріплення та системність у реалізації. Основними державними органами, відповідальними за формування позитивного міжнародного виступають: Державний департамент США, зокрема Бюро у справах публічної дипломатії та публічних зв'язків, яке координує програми культурного та освітнього обміну, роботу з медіа та громадською думкою за кордоном; Агентство США з міжнародного розвитку, що забезпечує надання гуманітарної та економічної допомоги іншим державам, сприяючи розвитку інфраструктури, охорони здоров'я та демократичних інститутів; Освітні та культурні програми, основними серед яких є «Fulbright Program», «International Visitor», «Leadership Program», «Future Leaders Exchange» тощо; медіа-канали, що фінансуються з державного бюджету США, які поширюють інформацію про цінності демократії, свободу слова та забезпечені доступу до незалежних новин у країнах з авторитарними режимами; культурна та техно-дипломатія, яка реалізується поза урядовим рівнем, але має вагоме значення.

Почати варто з Агентства США з міжнародного розвитку, скорочено USAID. Це був головний державний орган США, який відповідав за надання допомоги країнам, що відновлюються після катастроф, намагаються вийти з бідності та проводять демократичні реформи [150]. USAID був наочним прикладом прямого інструменту м'якої сили, оскільки через допомогу формуються партнерські відносини з іншими державами. USAID регулювали гуманітарну допомогу, в тому числі і допомогу Україні після початку повномасштабного вторгнення РФ в 2022 році; сприяли економічному розвитку, в тому числі підтримкою малого і середнього бізнесу, інвестиційними проєктами та сприяли торгівлі; опікувались сферою охорони здоров'я, освіти, енергетики та клімату, розвитком демократії в менш розвинених країнах, тощо.

USAID було одним з найпотужніших інструментів США у використанні м'якої сили. Агентство допомагало США сформувати образ країни, що підтримує розвиток та розбудову демократії, а також сприяє вирішенню глобальних проблем. Вона формувала імідж США, створюючи образ надійного союзника та партнера.

Та з приходом до влади нового президента – Дональда Трампа, в США відбулись значні зміни, одна з яких – закриття USAID та передача декількох його проєктів у компетенцію Державного департаменту США [145, 165, 163, 135, 123, 153]. У березні 2025 року держсекретар Марко Рубіо повідомив Конгрес, що USAID буде ліквідовано та передано у компетенцію Державного департаменту США, а з 1 липня 2025 року агенство рипиняє свою діяльність. Як результат – більше 80% програм були повністю скасовані, а 94% співробітників – звільнені або переведені в інше місце роботи [145, 123, 153]. Дональд Трамп, давно відомий своєю критикою витрачення коштів платників податків на покращення добробуту інших країн, неодноразово піддавав USAID критиці, хоча витрати адміністрації на допомогу іншим країнам складала не більше відсотка від загальної сум державного бюджету [123, 153].

Таким чином, USAID було одним із ключових інструментів м'якої сили США, що дозволяв країні підтримувати позитивний міжнародний імідж через допомогу та розвиток партнерств. Ліквідація агентства адміністрацією Трампа у 2025 році є свідченням зміни зовнішньополітичних пріоритетів країни під новим керівництвом, а також послабила роль США як провідного донора міжнародної допомоги. Це рішення, особливо в контексті інших рішень, дій, заяв та висловлювань президента Трампа, може мати довгострокові наслідки для довіри до США серед партнерів і країн, що потребують підтримки.

Окрім цього, Дональд Трамп, розпочавши свій другий президентський термін, почав демонструвати світові американську жорстку силу. Президент США неодноразово висловлював ідею про розширення території на автономну територію Данії – Гренландію, яка є членом НАТО, що викликало широке засудження та занепокоєння як на самому острові, так і в світовому

дипломатичному співтоваристві [144]. Він запровадив агресивні тарифи: до 25% на автомобілі, до 41% на імпорт із Канади, Швейцарії, Індії, а також 10-50% підвищення на товари з Китаю, ЄС та інших країн, а обґрунтував це «екстремними економічними повноваженнями». Як наслідок, відбулось чуттєве зростання цін та скорочення робочих місць [147, 148, 152].

Паралельно із зовнішньоекономічними змінами відбулись масові депортації іммігрантів, включаючи тих, хто не мав на те ніяких правових підстав. Це викликало серйозну критику з боку бізнесу через втрату робочої сили. Дональд Трамп навіть запропонував винагороду в 1000 доларів тим, хто добровільно покине США, але це також піддалось великій критиці і було названо «жорстоким обманом» [146, 143]. Тож з огляду на дії Трампа, це може стати «кінцем довгого американського століття», як зазначив Джозеф Най у своєму недавньому есе: «... Президент Дональд Трамп намагався як нав'язати світу домінування Сполучених Штатів, так і дистанціювати країну від нього» [134].

Події 2025 року, пов'язані з політикою адміністрації Дональда Трампа, демонструють, наскільки вразливою є «м'яка сила» до змін у зовнішньополітичному курсі країни. Ліквідація USAID, масові депортації, запровадження жорстких тарифів і конфліктні заяви президента щодо союзників підірвали довіру до США та створили ризик втрати їхньої провідної ролі у світовій системі. У той час як культурний та технологічний вплив США зберігається, політичні кроки Трампа підривають підвалини привабливості американської моделі розвитку.

Таким чином, майбутнє «м'якої сили» США залежить від того, чи зможе країна поєднати свій історичний потенціал і глобальні досягнення із виваженою та передбачуваною політикою. Якщо ж курс на ізоляціонізм та «жорстку силу» домінуватиме, то привабливість Сполучених Штатів як взірця демократії та глобального партнера буде серйозно підірвана, а «американське століття», про яке писав Джозеф Най, ризикує завершитися значно швидше, ніж прогнозувалося.

Відповідно до світового індексу м'якої сили, слідом за США, на другому місці розташувався Китай [76]. Китайська стратегія м'якої сили спирається на ідеологічні наративи, сформульовані на політичному рівні та закріплені у промовах лідерів держави. Вони поєднують традиційну культурну спадщину, ідеї гармонії та співіснування з сучасними концептами розвитку, що відображають бачення Китаю як глобального актора у XXI столітті.

Центральне місце у цій системі займає концепція «гармонійного світу», уперше чітко сформульована Головою КНР Ху Цзіньтао під час виступу на Саміті ООН у 2005 році. У своєму зверненні він наголошував, що світ повинен розвиватися на принципах рівності, справедливості та взаємовигідної співпраці, а Китай прагне зробити внесок у створення такого «гармонійного міжнародного порядку». Ху Цзіньтао наголошував, що глобалізація має розвиватися так, аби враховувати інтереси всіх країн, а не лише найбільш розвинених держав [130]. Таким чином, «гармонійний світ» став ідеологічною протиположністю західному ліберальному порядку, пропонуючи альтернативний підхід до міжнародних відносин, заснований на конфуціанських цінностях гармонії та взаємоповаги. Доволі цікаво, що саме в цей період зазнала масового розвитку у світі така інституція, як Інститут Конфуція, який посилює культурну присутність Китаю в країнах по всьому світу [14].

Подальший розвиток китайської м'якої сили пов'язаний з концепцією «Китайської мрії», яку представив Сі Цзіньпін у 2012–2013 рр. одразу після свого приходу до влади. Під своєї промови у час відвідування виставки «The Road to Rejuvenation», Сі підкреслював, що «китайська мрія» є не лише внутрішньою програмою модернізації та «великого відродження китайської нації», але й зовнішньою стратегією, покликаною посилити привабливість Китаю у світі [40]. А наступним важливим етапом в історії м'якої сили КНР стала промова Сі Цзіньпіня у 2014 році у штаб-квартирі ЮНЕСКО в Парижі. У ній він акцентував увагу на необхідності «цивілізаційного діалогу», взаємоповаги та визнання різноманітності культур світу. Сі наголошував, що «кожна цивілізація має свою красу», і лише у взаємодії вони здатні творити

глобальний розвиток. Такий підхід безпосередньо легітимізує активну культурну політику Китаю: відкриття Інститутів Конфуція, підтримку міжнародних освітніх програм, розширення присутності китайських ЗМІ за кордоном. Цей дискурс створює привабливий образ Китаю як країни, що не прагне домінувати, а просуває ідеї гармонії та культурного взаєморозуміння [44].

У звітній доповіді на XIX з'їзді КПК 2017 року Сі Цзіньпін окреслив концепт «нової ери» розвитку, у якій Китай має відігравати провідну роль у світовій політиці. Він заявив, що країна «... стає ближчою до центру світової арени», а її завдання — пропонувати власну модель управління, що поєднує економічний успіх, політичну стабільність і культурні цінності. Такий ідеологічний підхід чітко позиціонує Китай як альтернативного лідера глобалізації, що пропонує «китайську мудрість» та «китайський підхід» до вирішення глобальних проблем [12].

Тож, враховуючи все вище написане, ідеологічні основи китайської м'якої сили включають у себе кілька взаємопов'язаних концептів — «гармонійний світ», «китайську мрію», «цивілізаційний діалог» та «нову еру». Вони формують цілісний дискурс, який легітимує китайську модель розвитку та створює привабливий образ Китаю у світі. Використання культурних ідей, історичних традицій і політичних цілей у комплексі дозволяє Китаю ефективно застосовувати м'яку силу як інструмент зовнішньої політики, підкріплюючи її економічними та дипломатичними ресурсами.

У 2023 році Китай представив нові ініціативи, що підкреслюють його прагнення до глобального лідерства через м'яку силу. У вересні того року було опубліковано білу книгу «Глобальна спільнота спільного майбутнього: пропозиції та дії Китаю», де наголошується на необхідності розвитку рівноправних міжнародних відносин, заснованих на взаємній повазі та співпраці [108]. У цій книзі ставиться питання існування не тільки китайців, як нації, але і всього людства: «У Всесвіті є тільки одна Земля, спільний дім людства. На жаль, ця планета, від якої залежить наше існування, стикається з

величезними і безпрецедентними кризами, як відомими, так і невідомими, як передбачуваними, так і непередбачуваними. Чи зможе людська цивілізація вижити в цих умовах, стало питанням існування, яке необхідно вирішувати прямо ...», що ставить Китай у позицію держави, яка піклується не лише про свої інтереси, а й долю планети та всього людства [108].

Такий підхід дозволяє країні позиціонувати себе не лише як економічного та політичного актора, а й як відповідального глобального лідера, що бере на себе ініціативу у вирішенні криз, які загрожують не лише Китаю, але й всьому людству. Крім того, ці документи підкреслюють важливість культурного та цивілізаційного діалогу, обміну знаннями та технологіями, що є невід'ємною складовою китайської концепції м'якої сили, і формують позитивний міжнародний імідж держави.

Крім мовних і культурних центрів, які входять до програми Інституту Конфуція, важливим аспектом є освітні програми та академічні обміни. Китай активно запрошує іноземних студентів на навчання у свої університети, надає стипендії та організовує програми академічного стажування. Такі ініціативи не лише покращують знання про Китай у світі, а й формують мережу людей, які мають особистий досвід навчання та проживання в Китаї. У результаті ці студенти та молоді фахівці стають своєрідними «амбасадорами» китайської культури та економічних ідей у своїх країнах. Ключовим механізмом є державні стипендії для іноземних студентів, що надаються урядом КНР через Міністерство освіти та Конфуціанські інститути. Програми включають повну або часткову оплату навчання, проживання та забезпечення навчальними матеріалами. Наприклад, щорічно сотні тисяч студентів з понад 160 країн отримують можливість навчатися в китайських університетах [45, 87, 48].

Більшість державних та університетських стипендій покривають не лише навчання, а й проживання, харчування, навчальні матеріали та страхування. Деякі програми передбачають також додаткові культурні та наукові заходи, стажування у компаніях та наукових лабораторіях. Така інтеграція академічної, культурної та практичної складової підвищує

ефективність м'якої сили, оскільки учасники програм отримують глибокий та всебічний досвід, який формує позитивне ставлення до Китаю.

Також одним із ключових інструментів китайської м'якої сили є ініціатива «Пояс і шлях» (Belt and Road Initiative, BRI), запущена у 2013 році. Основна мета BRI — створення трансконтинентальних транспортних та інфраструктурних мереж, що забезпечують економічну інтеграцію країн Євразії, Африки та Латинської Америки. Окрім економічного ефекту, проєкти BRI мають важливий інформаційно-культурний компонент, оскільки вони сприяють підвищенню впливу Китаю через культурні та освітні ініціативи в країнах-партнерах [168, 27].

BRI реалізується комплексно: Китай інвестує в будівництво транспортної інфраструктури: залізниці, порти, аеропорти; енергетичних об'єктів: гідроелектростанції, сонячні та вітрові електростанції та логістичних центрів. Разом із цим китайські компанії та державні установи організовують культурні заходи, освітні програми та медіа-проєкти для місцевих громад. Такий підхід дозволяє не лише зміцнювати економічні зв'язки, а й формувати позитивне сприйняття Китаю як надійного партнера, який прагне розвитку регіонів та підвищення добробуту населення. Це дозволяє Китаю поєднувати економічну присутність із формуванням м'якої сили, що базується на культурній привабливості, освітніх зв'язках та позитивному іміджі держави.

Ще однією, беззаперечно, вагомою програмою є «China-Global Youth Influencer Exchange Program». Вона дозволила великій кількості інфлюенсерів по всьому світу абсолютно безкоштовно відвідати п'ять китайських міст, створити безліч контенту в колаборації з відомими китайськими блогерами та ознайомитись з китайською культурою [42].

Отже, китайська м'яка сила є комплексним явищем, яке поєднує ідеологічні концепти, культурні та освітні ініціативи, економічні та інфраструктурні проєкти, а також просування медіа. Ідеологічна база м'якої сили Китаю формується через концепції «гармонійного світу», «китайської мрії», цивілізаційного діалогу та «нової ери», що легітимізують модель

розвитку КНР і створюють привабливий образ держави на міжнародній арені. Культурні та освітні інструменти, такі як Інститути Конфуція, програми обміну та стипендії, дозволяють Китаю формувати мережу іноземних студентів, викладачів та фахівців, які стають «амбасадорами» китайської культури та цінностей у своїх країнах. Економічні та інфраструктурні проекти в рамках ініціативи «Пояс і шлях» підсилюють цей вплив, поєднуючи розвиток регіональної інфраструктури та економіки з культурними та інформаційними заходами.

Відповідно до рангу м'якої сили серед країн, Японія займає 4 місце, але особливо цікавим є те, як країна змогла побудувати та просунути образ «мирної держави», сформований після Другої світової війни [76]. Фундаментом стала Конституція 1947 року, зокрема її знаменита Стаття №9, яка забороняє ведення війни як засобу вирішення міжнародних суперечок. Вона стала основою для ідеологічного позиціонування Японії у світі [49]. Поступово Японія почала сприйматись як держава, орієнтована на співпрацю, дипломатію та розвиток, а не силові методи.

Фундаментом сучасної японської м'якої сили стала концепція «Cool Japan», офіційно сформована урядом у 2000-х роках. Вона передбачає просування за кордоном японської культури, зокрема – аніме, манги, моди, гастрономії, дизайну та високих технологій. Метою цієї стратегії є формування позитивного іміджу Японії за кордоном, як країни з унікальною та привабливою культурою, що поєднує традицію та інновації. «Cool Japan» використовується не лише як культурний бренд, а й як економічний інструмент, що стимулює експорт креативних індустрій. Окреме, особливе місце в японській м'якій силі займає акцент на культурній унікальності та високих технологіях [52, 50, 78]. Японія майстерно з'єднала в своєму образі традиційні культурні цінності японської нації – чайну церемонію, каліграфію, театри «но та кабукі», з образом передової технологічної нації. Унікальне поєднання традицій з інноваціями стало унікальною рисою японського іміджу, що приваблює як культурних споживачів, так і бізнес-партнерів.

Культурний вимір є одним із ключових шляхів реалізації м'якої сили Японії. Одним із найпотужніших інструментів виступають аніме та манга, які перетворили на глобальний культурний феномен. Такі франшизи, як «Naruto», «One Piece», «Sailor Moon» стали не лише популярними серед молоді у всьому світі, але й символами японської культурної унікальності. Починаючи з 1980 – 1990-х років, японське аніме стало «культурним мостом» між Японією та світом [78, 15, 80]. Ці проєкти стали не лише розважальними продуктами, а й інструментами культурної дипломатії, оскільки створили довготривале зацікавлення японською культурою, сприяли розвитку фандомів, косплей-руху та, навіть, збільшили туристичний потік до Японії. Так, наприклад, фанати «Naruto» часто відвідують Японію, щоб побачити тематичні парки, музеї та виставки, присвячені ніндзя-культурі. У випадку з «Sailor Moon» велике значення мають мерчендайзинг та виставки, що регулярно організовуються в Токіо (див. рис. 2.5).

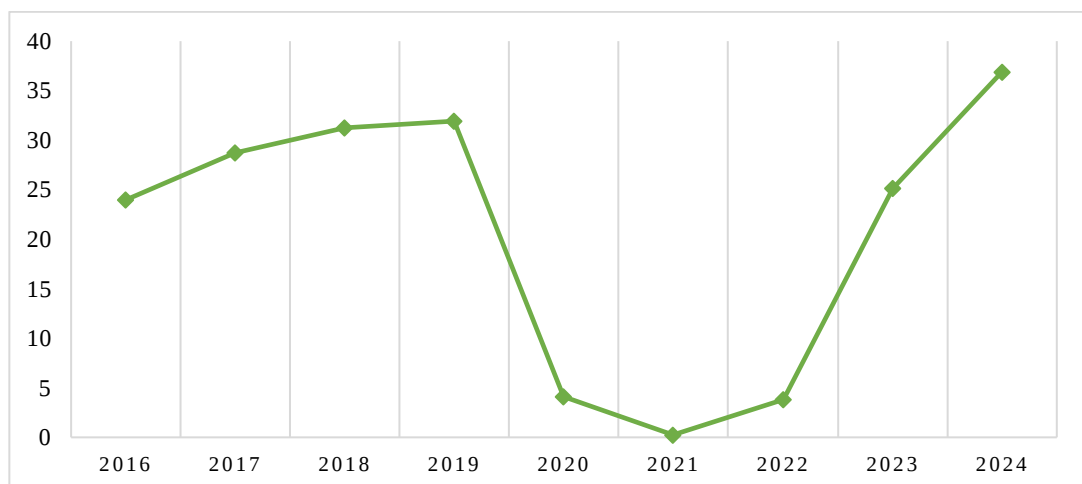

Рис. 2. 5. Кількість іноземних туристів в Японії [156]

Така стрімка та величезна хвиля популярності аніме призвела до популяризації вивчення японської мови. У багатьох країнах, серед яких Україна не є винятком, учні та студенти визнають, що саме аніме стало

першою мотивацією почати вивчення японську мову. Завдяки аніме була підвищена популярність японської культури, мови, традицій і з кожним роком збільшується кількість грошей, які туристи приносять в скарбницю держави (див.рис. 2.6).

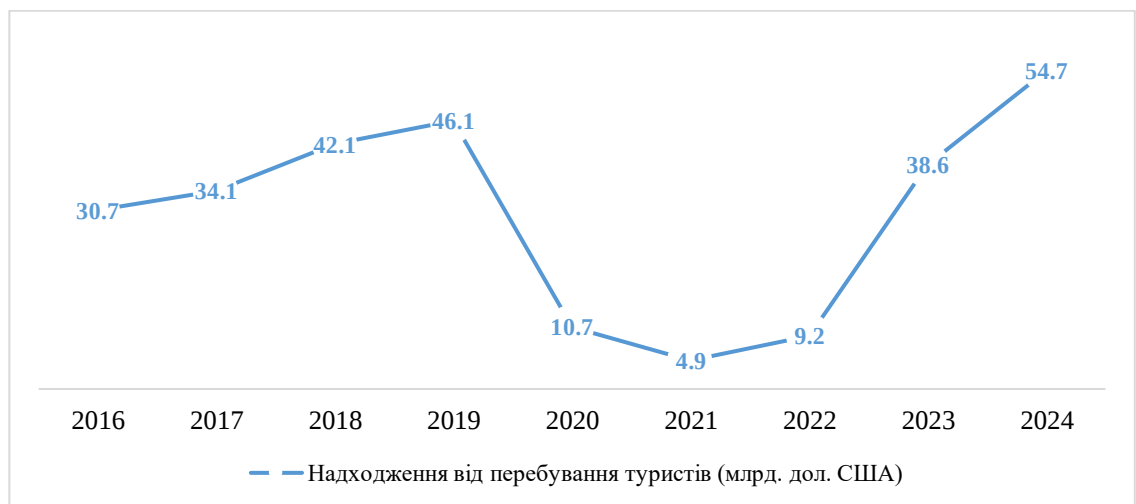

Рис. 2. 6. Надходження з туристичного сектору до державної скарбниці Японії [156]

У той же час Південна Корея наразі тримається тенденції до підняття по східцям рейтингу і зараз займає 12 місце, у порівнянні з, наприклад, минулим роком (15 позиція) [76]. Така динаміка свідчить про поступове зростання міжнародного авторитету країни завдяки ефективному використанню інструментів м'якої сили. Одним із ключових чинників цього успіху є глобальна популярність корейської культури, що отримала назву «Korean Wave» [93]. До цього феномену входить поширення «k-поп» музики – наприклад, гурти «BTS», «Blackpink», що збирають мільйонні аудиторії по всьому світу та створює значні економічні ефекти, корейські телесеріали «k-dramas», які здобули визнання на Netflix та інших платформах.

Окрім музики та серіалів, до «Korean Wave» належить також корейська мода, косметика «k-beauty» та гастрономія, які активно просуваються на світових ринках. Наприклад, використання корейських брендів у сфері

догляду за шкірою та популяризація національних страв, таких як «кимчі» чи корейський барбек'ю, формують позитивне культурне сприйняття країни та стимулюють туризм і тим самим збільшують прибуток до державної скарбниці (див. рис. 2.7). Уряд Південної Кореї цілеспрямовано підтримує цю тенденцію, реалізуючи стратегії культурної дипломатії, зокрема через Корейський фонд (Korea Foundation), Інститут Седжон та культурні центри за кордоном [93, 26Error! Reference source not found., 103Error! Reference source not found., 85].

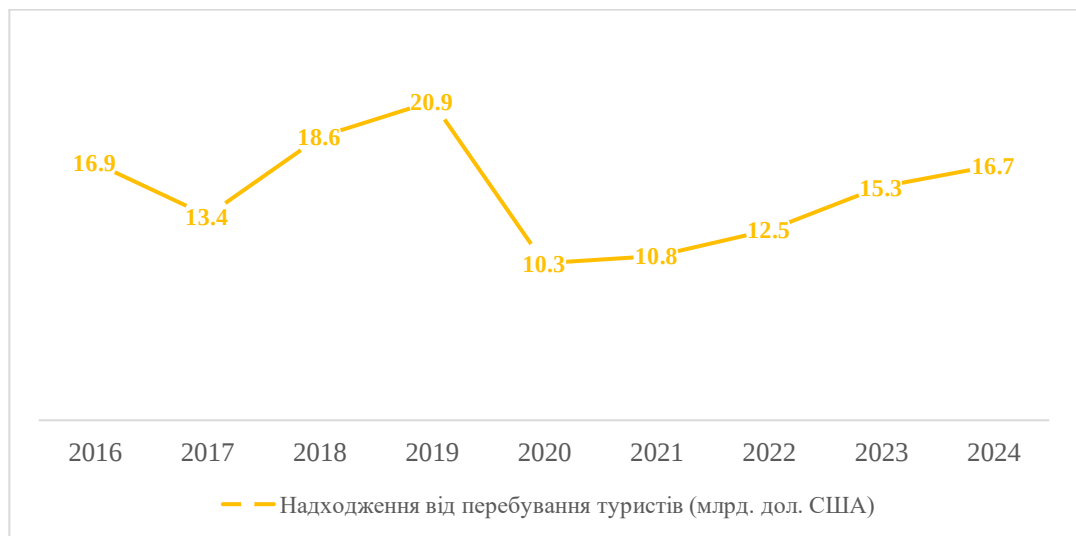

Рис. 2. 7. Надходження з туристичного сектору до державної скарбниці Південної Кореї [156]

Таким чином, культурна привабливість Південної Кореї тісно пов'язана з державними зусиллями, бізнесом і креативними індустріями, що у комплексі забезпечує країні дедалі вищі позиції у світових рейтингах м'якої сили.

Наступною країною, яку варто розглянути, є Австралія, яка, на відміну від Південної Кореї, демонструє, хоч і не значні, тенденції до зниження. В 2025 році вона опустилась на одну сходинку і займає 14 позицію [76]. Така динаміка пояснюється кількома чинниками: по-перше, зростанням конкуренції з боку азійських держав, які активно інвестують у культурну та цифрову дипломатію; по-друге, певним зменшенням інтенсивності глобальної присутності Австралії у сфері масової культури та медіа, особливо після пандемії COVID–19.

Водночас країна зберігає потужні інструменти м'якої сили. Її освітні можливості приваблюють тисячі іноземних студентів щороку, а австралійські університети стабільно входять до міжнародних рейтингів [128]. Австралія активно використовує спорт як інструмент публічної дипломатії та м'якої сили. Уряд реалізує комплексну Sports Diplomacy Strategy, що включає «Sports Diplomacy Strategy 2032+» — стратегічний документ, що покликаний посилити міжнародний імідж Австралії через спорт, зокрема в регіоні Індо-Тихоокеанського простору [129, 107].

Окремої уваги заслуговує й екологічна дипломатія Австралії. Завдяки унікальній природі, зокрема Великому Бар'єрному рифу: уряд вклав близько 1,2 мільярда австралійських доларів у зусилля з охорони Великого Бар'єрного рифу, включаючи проекти з поліпшення якості води та наукові дослідження, та національним паркам, країна позиціонує себе як провідний захисник довкілля та просуває відповідні ініціативи у міжнародних організаціях. Саме ці чинники дозволяють Австралії утримувати високі позиції у рейтингах м'якої сили, навіть попри незначне зниження у 2025 році. Ця стратегія передбачає активне залучення спортивних організацій, просування гендерної рівності, інклюзивності та економічного розвитку через спортивні програми [19, 18, 131].

Серед європейських держав у рейтингах м'якої сили варто відзначити Велику Британію, яка посідає 3-ю позицію, Німеччину — 5-у, одразу за нею розташовується Франція — 6-а, далі йдуть Швейцарія — 8-а та Італія — 9-а. Загалом, європейські країни демонструють стійку тенденцію до утримання високих позицій у глобальних рейтингах м'якої сили з року в рік [76].

Це зумовлено низкою факторів: потужною культурною індустрією — література, кінематограф, музика, значним впливом європейських університетів у світових освітніх рейтингах, активною участю в міжнародних організаціях та наявністю розвинених інститутів демократії. Важливим елементом є також історичний та культурний спадок, який робить європейські держави привабливими для мільйонів туристів і посилює їхній культурний

капітал. Крім того, ЄС як політичне та економічне об'єднання посилює міжнародний вплив своїх членів, створюючи додаткові можливості для реалізації м'якої сили на глобальному рівні.

Велика Британія зберігає свій статус «soft power superpower» завдяки впливовим інституціям, таким як Британська Рада (British Council), а також через університети світового рівня та «BBC World Service», як медіа-бренд і відіграє помітну роль у формуванні загального позитивного іміджу країни [171, 126].

Німеччина займає лідируючі позиції з огляду на економічну стійкість, сильну політичну присутність і культурну дипломатію [84]. Франція сильна у сфері культурних і мовних впливів — її м'яка сила базується на активній культурній дипломатії, кухні, моді, кіно та мережі міжнародних інститутів [83]. Швейцарія утримує впізнаваний образ через високий рівень життя, медичну систему, освітні програми, інновації, туристичну привабливість, безпеку й культуру — чинники, що становлять невід'ємну частину її «soft power» [136]. Італія використовує культурну спадщину — мистецтво, моду, кухню, архітектуру — як ключові джерела м'якої сили. Італійські культурні інститути і програми з популяризації мови сприяють зміцненню іміджу країни у світі [13].

У свою чергу Україна посідає 46-ту позицію у Global Soft Power Index 2025, втративши дві сходинки порівняно з попереднім роком — її загальний бал знизився на 1 пункт [76]. Проте попередні роки демонстрували позитивну динаміку: у 2023 році Україна піднялася до 37-ї сходинки серед 121 країни за рейтингом Brand Finance, ставши однією з 20 найвпливовіших країн світу за показником впливу. Такий стрибок був зумовлений активними зусиллями держави з формування наративу, ефективною культурною дипломатією та міжнародною підтримкою [154, 155].

Україна дедалі активніше використовує культурну дипломатію як інструмент просування свого іміджу. Символами спротиву й культурної стійкості стали численні мистецькі проекти, серед яких участь у

міжнародному музичному конкурсі «Євробачення» 2024 р. дуету «alyona alyona» та «Jerry Heil» із пісню «Teresa & Maria», що привернула значну увагу європейської аудиторії. Подібні виступи не лише підкреслюють культурну унікальність України, а й формують позитивне ставлення до неї як держави, здатної зберігати і розвивати творчість навіть у складних умовах війни [68]. Ще одним важливим прикладом культурної дипломатії стало повернення Ukrainian Fashion Week, яке символізує не лише культурне відродження, а й творчу стійкість українських митців. Попри війну та обмежені ресурси, дизайнери демонструють свої колекції на міжнародних майданчиках: у Мілані, Лондоні, Берліні, Парижі. Це не просто показ мод, а акт культурної присутності України у світі, спосіб заявити про її ідентичність, модерність та креативність [167].

Окремо варто відзначити зусилля першої леді України, пані Олени Зеленської як визначного важеля культурної дипломатії. Як Перша леді, вона стала не лише символом стійкості українського народу, але й активним комунікатором, що просуває імідж держави на міжнародній арені. Зеленська активно працює над програмами підтримки дітей, переселенців і вразливих груп населення. Вона ініціювала створення Національної програми психологічного здоров'я та психосоціальної підтримки разом зі Всесвітньою організацією охорони здоров'я, що має на меті подолати наслідки війни для ментального здоров'я українців [4]. Перша леді ініціювала переклад українських книжок іноземними мовами, популяризацію української культури та мистецтва за кордоном. Зокрема, у рамках «Ukrainian Bookshelf Project» українські видання з'явилися у бібліотеках різних країн світу [6]. Завдяки її ініціативі створюються україномовні аудіогіди у провідних світових музеях і культурних пам'ятках — від Лувру та Версалью у Франції до музею Ватикану, Капітолійського музею в Римі, Королівського палацу у Варшаві [5]. Це не лише підтримує національну ідентичність українців за кордоном, але й робить українську мову видимою у світі. Олена Зеленська виступає на міжнародних форумах, у парламентах і перед провідними світовими ЗМІ, розповідаючи про

гуманітарні виклики війни та потреби українців. Вона наголошує на ролі культури та гуманітарної сфери у протидії російській агресії.

У результаті можна побачити, що м'яка сила сучасних держав є комплексним явищем, що поєднує ідеологічні, культурні, освітні та економічні інструменти впливу на міжнародній арені. Незалежно від інструментів, усі країни прагнуть створити позитивний імідж, який сприятиме формуванню довіри, партнерств і впливу на міжнародній арені без прямого застосування сили.

Також варто зазначити, що яскравим показником реалізації «м'якої сили» є прямі іноземні інвестиції, завдяки яким ми можемо спостерігати якими нестабільними вони є. Все тому що інвестиційні потоки є вкрай чутливими до внутрішньополітичних процесів, а також зміни сприйняття країни на міжнародній арені (див. рис. 2.8.).

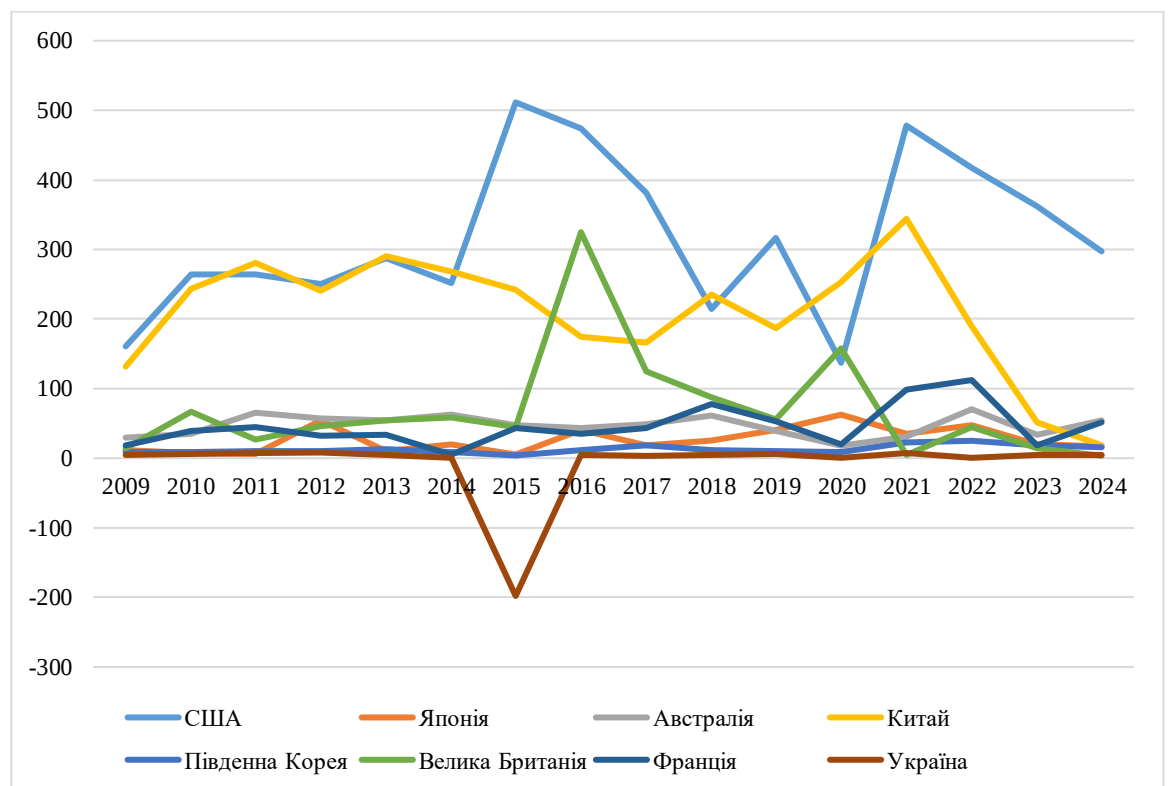

Рис. 2. 8. Графік прямих іноземних інвестицій [140]

Інвестори шукають безпеки, стабільності та впевненості, а тому будь-які внутрішньополітичні кризи можуть призводити до різкого зниження інвестицій: реформи, геополітичні кризи, внутрішньополітичні конфлікти, тощо. Наприклад, ми можемо спостерігати як різко впав показник Великої Британії у 2019 році через вихід з ЄС; як показник України почав знижуватись у 2014 та пішов до низу у 2015 році через Революцію Гідності та нестабільну політичну ситуацію в країні. Ми також можемо спостерігати як коливаються показники таких гігантів як США та Китай, що свідчить про те, що навіть такі країни не застраховані від ризиків. У випадку США, будь-яке невдале економічне рішення або невдале висловлення когось з вищих політичних еліт може призвести до зменшення інвестицій. Зовнішня політика Китаю має доволі агресивні риси – країна продовжує висловлювати свої територіальні претензії до інших країн навколо, що посилює відчуття нестабільності для інвесторів.

У цей же час Японія, хоч і не має високі показники прямих іноземних інвестицій через певні структурні бар'єри, але її м'яка сила у вигляді технологічної досконалості, якісного управління та безпеки, допомагає скласти враження зниженого ризику і, відповідно, забезпечує стабільний інтерес та приплив інвестицій.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що стабільність та надійний міжнародний імідж йдуть поряд у залученні припливу інвестицій. Вони є визначальними чинниками формування сприятливого інвестиційного середовища і країни мають піклуватись свій міжнародний імідж.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

За результатами другого розділу, можна зробити наступні висновки:

1. Виявлено, що в сучасних міжнародних відносинах м'яка сила змінюється під впливом цифровізації, глобалізації та розвитку комунікаційних

технологій. Традиційні інструменти культурної дипломатії, тобто мова, освіта, мистецтво та засоби масової інформації, доповнились новими форматами впливу: соціальними мережами, цифровими платформами, онлайн-освітніми ініціативами та віртуальними культурними просторами.

Завдяки розвитку цифрових технологій держави отримали можливість формувати свій міжнародний імідж швидко й за допомогою широкого набору інструментів, залучаючи не тільки урядові структури, а й широке коло недержавних акторів – блогерів, митців, інфлюенсерів, IT-компанії тощо.

2. У цьому розділі, на прикладі південно-корейського гурту «BTS», було розглянуто як саме відбувається формування впливу інфлюенсерів: від створення та поширення контенту та побудови емоційного зв'язку з аудиторією – до перетворення на глобальний бренд, який впливає на культурні, соціальні та навіть політичні процеси. Все це є результатом наявності можливості у інфлюенсерів впливати на думку громадськості й схилити їх до необхідних рішень, дій чи поведінки. Виявлено, що вплив гурту вийшов далеко за межі індустрії розваг, сприяючи поширенню корейської мови, моди, косметики, національної кухні, культурних цінностей, брендів у світі, тощо. Завдяки активній присутності в соціальних мережах «BTS» підтримують безпосередній контакт з фанатами, створюючи відчуття близькості та маючи вплив на широку аудиторію.

3. Усі вищезгадані трансформації призвели до демократизації міжнародної комунікації, водночас створюючи нові ризики, пов'язані з дезінформацією, інформаційними війнами та маніпуляцією громадською думкою. Будь-який користувач може стати джерелом інформації, що ускладнює перевірку достовірності даних і сприяє поширенню фейкових новин. Соціальні мережі забезпечують швидкий обмін інформацією, а це робить їх інструментом політичного впливу, пропаганди та психологічних операцій. Що більше – алгоритми платформ навіть створюють цілі

інформаційні бульбашки і люди, які не перевіряють інформацію в інших джерелах, ризикують стати жертвами дезінформації та пропаганди, обмежуючи собі ж доступ до інших точок зору – альтернативних джерел інформації.

4. Поряд із цим також зростає загроза кібератак, що стають одними із найнебезпечніших інструментів впливу у цифрову епоху. Кіберпростір – справжня арена протистояння між державами, хакерськими угрупованнями та іншими недержавними акторами, які можуть здійснювати атаки на урядові сайти, медіа платформи, системи комунікації та бази даних. Ці дії направлені на отримання конфіденційної інформації, фінансову вигоду або дестабілізувати політичні процеси: підрив довіри до державних інституцій та формування викривленого сприйняття подій.

Нові умови, виклики та ризики вимагають від держав швидкої адаптації та пошуку все нових та нових рішень, що і призводить до появи нових напрямків дипломатії, таких як цифрова дипломатія чи культурна дипломатія, які ми розглянули в цьому розділі.

5. На прикладі досвіду провідних держав світу отримано підтвердження, що ефективна реалізація м'якої сили в цифрову епоху потребує поєднання традиційних дипломатичних практик із сучасними цифровими інструментами. Зокрема, соціальні медіа, онлайн-платформи та цифровий контент стають ключовими каналами комунікації, які дозволяють державам формувати власний міжнародний імідж, просувати національні цінності та залучати іноземну аудиторію до культурного й інформаційного простору країни. Новий вид дипломатії – цифрова дипломатія – вимагає прозорості, достовірності та креативності у донесенні меседжів, що підвищує рівень довіри до держави як міжнародного актора.

Отже, варто відзначити, що в цифрову епоху м'яка сила стає багатовимірним явищем, яке охоплює культурні, інформаційні технологічні та

етичні аспекти, а ефективність її залежить від здатності держави інтегрувати традиційні цінності з інноваційними підходами до комунікації, забезпечуючи сталий розвиток власного міжнародного авторитету та впливу.

РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ВИКЛИКИ ВИКОРИСТАННЯ М'ЯКОЇ СИЛИ

3.1. Оцінка ефективності м'якої сили

Оцінка ефективності м'якої сили є важливим етапом у дослідженні сучасної дипломатії та міжнародних відносин. На відміну від традиційної жорсткої сили, яка базується на економічних або військових ресурсах, м'яка сила формує вплив держави через привабливість її культури, цінностей, політичних інститутів та медійного простору. Визначення ефективності цього інструменту дозволяє оцінити, наскільки держава здатна створювати позитивний імідж, здобувати довіру іноземних аудиторій та впливати на поведінку інших міжнародних акторів без застосування примусу.

Важливим аспектом оцінки м'якої сили є роль довіри та культурного впливу. Високий рівень довіри до держави підвищує ефективність дипломатичних переговорів та економічних проєктів, а вплив культурних продуктів, таких як кіно, музика, мова та література, сприяє формуванню стійких позитивних асоціацій у свідомості іноземної аудиторії. Ми вже досліджували приклад того, як довіра до держави впливає на суму інвестицій з-за кордону (див. рис. 2.8.) і розкрили, що найменше коливання та прояв можливих ризиків спричиняють серйозні обмеження капіталовкладень, оскільки інвестори прагнуть уникати будь-яких непередбачуваних подій та ризиків. Проте м'яка сила здатна створити таку собі «подушку безпеки», яка забезпечить впізнаваність країни, її швидке повернення до попереднього стану, або ж і взагалі мінімізують наслідки – як це можна побачити на прикладі Японії. У результаті, держави, які вміло використовують м'яку силу, можуть ефективно просувати свої інтереси на глобальній арені без застосування жорстких методів впливу.

Країни з сильними культурними та соціальними позиціями отримують більш високий рівень довіри та симпатії серед міжнародної спільноти. Наприклад, Південна Корея завдяки популярності k-поп, кінематографу та сучасного мистецтва здобуває позитивну репутацію, що сприяє підвищенню її впливу на глобальному рівні. Такий позитивний образ формує основу для подальшої співпраці та взаєморозуміння з іншими державами.

Позитивний імідж держави безпосередньо впливає на її привабливість для туристів, інвесторів, студентів та міжнародних партнерів. Висока культурна привабливість стимулює розвиток туристичної галузі, залучення іноземних інвестицій і створення нових освітніх та наукових можливостей. Наприклад, популярність французької культури не лише сприяє інтересу до французької кухні та моди, а й підвищує попит на навчання у французьких університетах, що, у свою чергу, посилює економічну та соціальну взаємодію країни з іншими державами.

На прикладі підтримки резолюцій Японії, України та Грузії в ООН, ми бачимо, як країни отримати різну кількість голосів «за», «проти» та утримались: країни розміщені далеко одне від одного за показниками м'якої сили, тому це не дивно (див. Табл. 3.1), що ми можемо спостерігати такий відчутний відрив у кількості голосів «за» 167-99-103. Хоча ми все ще бачимо підтримку резолюцій ініційованих Україною та Грузією, вони не такі одностайні, як у випадку резолюції Японії. Це відбувається не лише через фактор м'якої сили.

Таблиця 3.1

Порівняльна таблиця підтримки ініціатив держав-членів в ООН

(складена автором за матеріалами [161])

Держава	Назва ініціативи	За	Проти	Утри- мались	Індекс м'якої сили
Японія	Зброя масового знищення у космічному просторі (англ. Weapons of mass destruction in outer space)	167	4	6	4
Україна	Безпека та захист ядерних об'єктів України, включаючи Запорізьку атомну електростанцію (англ. Safety and security of nuclear facilities of Ukraine, including the Zaporizhzhia Nuclear Power Plant)	99	9	60	46
Грузія	Статус внутрішньо переміщених осіб та біженців з Абхазії, Грузії, та Цхінвальського району, Південної Осетії (англ. Status of internally displaced persons and refugees from Abkhazia, Georgia, and the	103	9	53	59

	Tskhinvali region/South Ossetia, Georgia)				
--	---	--	--	--	--

Відповідно до статистики підтримки ініціатив держав-членів в ООН (див. таб. 3.2), ми бачимо як відбувається поляризація думок під час госування країн-учасниць ООН. Виходячи з цього, варто порушити тему, яка містить у собі факт наявності протилежних інтересів двох та більше країн світу.

Таблиця 3.2

Порівняльна таблиця підтримки ініціатив держав-членів в ООН

(складена автором за матеріалами [161])

Назва ініціативи	За	Проти	Утри- мались
Резолюція 79/184: Ситуація з правами людини на тимчасово окупованих територіях України, включаючи Автономну Республіку Крим та місто Севастополь	81	14	80
Резолюція 79/185: Ситуація з правами людини в Сирійській Арабській Республіці	90	12	75
Резолюція 79/183: Ситуація з правами людини в Ісламській Республіці Іран	80	27	68

Однак, варто зауважити, що у той самий час існують наступні викидки, коли ми спостерігаємо, як резолюції узагальненої теми набирають більшої підтримки (див. таб. 3.3). Це яскраво демонструє як резолюції, пов'язані з темами конфліктів, прав людини чи територіальної цілісності, здатні викликати значні розбіжності у голосуванні, навіть у тих випадках, коли

ініціатор має хороший рейтинг м'якої сили та підтримку держав з вищим рейтингом м'якої сили.

Таблиця 3.3

Порівняльна таблиця підтримки ініціатив держав-членів в ООН

(складена автором за матеріалами [161])

Назва ініціативи	За	Проти	Утри- мались
Резолюція 79/332: Співпраця між Організацією Об'єднаних Націй та Шанхайською організацією співробітництва	120	27	28
Резолюція 79/331: Співпраця між Організацією Об'єднаних Націй та Міжнародною організацією франкофонії	167	1	3
Резолюція 79/330: Співпраця між Організацією Об'єднаних Націй та Організацією економічного співробітництва	118	36	11
Резолюція 79/329: Співпраця між Організацією Об'єднаних Націй та Африканським Союзом	169	1	0

Таким чином, наведенні приклади голосування демонструють, як декілька факторів комплексно впливають на кінечний результат: м'яка сила справді формує базову довіру та симпатію до держави, але саме зміст та міжнародні інтереси світової спільноти визначають одностайність чи поляризацію думок. Цей факт ще раз підкреслює необхідність комплексного підходу до оцінки ефективності м'якої сили, посилюючи приклад з інвестиційними даними: не можна враховувати лише загальний авторитет

держави та її привабливість, у міжнародному середовищі існує багато факторів, здатних викликати суперечності – від економічних інтересів до геополітичних альянсів. М'яка сила не здатна гарантувати одностайної підтримки міжнародної спільноти чи стабільного припливу інвестицій, результат завжди має бути проаналізованим у контексті конкретних обставин.

Проте не варто виключати того факту, що м'яка сила надає державі додаткові можливості для дипломатичного впливу, розширюючи її роль у міжнародних відносинах. Держави з позитивним іміджем легше укладають союзи, формують мирні угоди та ведуть переговори, оскільки їхні ініціативи сприймаються як більш авторитетні та привабливі. Застосування м'якої сили дозволяє ефективно «м'яко» переконувати інші країни у своїй позиції, знижуючи ризик конфліктів і підвищуючи рівень взаєморозуміння на міжнародній арені.

У капіталістичному світі ми можемо спостерігати як важливо кампанії вибудувати собі впізнаваний та надійний бренд. Подібно до них, держави через м'яку силу будують власний міжнародний імідж. Такий «бренд держави» є комплексним поєднанням культурної, політичної, економічної та соціальної привабливості, який дозволяє країні виділятися на світовій арені. Наприклад, Швейцарія асоціюється з нейтралітетом, високим рівнем життя та стабільністю, тоді як Японія завдяки технологічним досягненням і багатій культурній спадщині отримує образ сучасної та інноваційної держави. Створення та підтримка такого бренду допомагає державі зміцнити свої позиції у міжнародних відносинах та підвищити ефективність зовнішньої політики.

Для комплексної оцінки м'якої сили використовують як кількісні, так і якісні показники. До першої категорії належать міжнародні індекси м'якої сили, які враховують культурний, освітній та політичний вплив держави. До другої — суб'єктивні оцінки довіри та сприйняття країни в міжнародному

середовищі. У поєднанні ці показники дозволяють сформувати цілісну картину того, як саме культурний вплив, медіа-присутність та освітні ініціативи держави сприяють зміцненню її позицій на світовій арені. Наприклад, «Global Soft Power Index» оцінює м'яку силу держави за допомогою 12 показників: впізнаваність, репутація, вплив, рекомендації, культура та спадщина, освіта та наука, міжнародні відносини, бізнес та торгівля, державне управління, медіа та комунікації, сталий розвиток, люди та цінності [76].

Кількісні методи вимірювання передбачають використання статистичних даних та об'єктивних показників, які дозволяють порівнювати держави між собою та відслідковувати зміни з часом. Серед них міжнародні рейтинги м'якої сили, які оцінюють культурний, освітній та політичний вплив держави на світовій арені; туристичний потік відображає зацікавленість в ній іноземців; кількість іноземних студентів свідчить про освітню привабливість та позитивну міжнародну репутацію держави.

У свою чергу, якісні оцінки ґрунтуються на суб'єктивних оцінках громадської думки та сприйняття держави у світі. Вони допомагають зрозуміти, як інші країни та їхні громадяни сприймають культурні, політичні та соціальні аспекти держави. Тобто відбувається оцінка громадської думки, рівня довіри до держави, сприйняття культурної продукції, тощо.

Використання як кількісних, так і якісних методів дає змогу отримати комплексну картину ефективності м'якої сили та її впливу на формування позитивного іміджу держави на світовій арені.

М'яка сила є важливим інструментом формування та підтримки позитивного іміджу держави на міжнародній арені: вона дозволяє державі не лише підвищити свою привабливість серед інших країн, а й зміцнити репутацію у глобальному співтоваристві, формуючи довіру та взаємоповагу.

Успішне поєднання культурних, освітніх, політичних та дипломатичних інструментів забезпечує комплексний ефект: держави можуть впливати на міжнародну спільноту без застосування примусу, створювати стабільні партнерства та розширювати економічні можливості.

Таким чином, м'яка сила не лише підсилює імідж держави, але й сприяє довгостроковій стабільності у міжнародних відносинах, забезпечуючи державі стратегічну перевагу на глобальній арені. Проте, оцінюючи її ефективність, грубою помилкою буде незвертання уваги на контекст ситуацій та клімат міжнародного середовища в різні частини часових проміжків.

3.2. Обмеження та виклики у використанні м'якої сили

Пропри зростання ролі м'якої сили в системі сучасних міжнародних відносин, її використання несе з собою низку обмежень та викликів.

Як вже було зазначено в попередніх розділах, м'яка сила певною мірою залежить від економічної та політичної стабільності держави. Притік інвестицій, підтримка міжнародною спільнотою, туристичні потоки – всі ці елементи є, беззаперечно, важливими, проте жахливо мінливими. Найменші внутрішньополітичні кризи, зміна уряду, міжнародні конфлікти тощо – здатні суттєво знизити рівень довіри до держави. Це, перш за все, показує залежність м'якої сили від навколишнього середовища та обставин на міжнародній арені, а також її потребу у доповненні жорсткою силою – економічної, безпекової та політичної бази.

З цього виходить ще один суттєвий недолік – у світі, де все існують держави, які віддають перевагу жорстокій силі й розглядають міжнародні відносини крізь призму сили, а тому вільно використовують як економічний, так і військовий тиск, м'яка сила не здатна запропонувати повноцінний захист. Держава, яка покладається виключно на привабливість своїх культури або цінностей, ризикує втратити вплив у разі зіткнення інтересів, виникнення

конфлікту чи загрози національним інтересам. Саме тому варто знову наголосити на поєднанні м'якої та жорсткої сил – формування розумної сили, що базується на балансі дипломатичних, економічних та культурних інструментів, коли держава здатна не тільки приваблювати, але і захищати себе.

Також не варто забувати, що слово «привабливість» та все, що з ним пов'язане, враховуючи і м'яку силу, є контекстуальним явищем: культурні чи гуманітарні ініціативи, які отримують позитивну реакцію від одних країн, здатні розглядатись з недовірою та як форма політичного впливу в інших. Це може бути особливо помітно, коли держава має або суперечливу репутацію, або її дії не відповідають її цінностям. Навіть найщиріші прояви відкритості та гуманізму можуть сприйматись як інструмент маніпуляції чи прихована форма пропаганди. Тож серед недоліків варто виділити, що м'яка сила значною мірою залежить від того рівня довіри, що вже був сформований між державами.

Більш того, сучасні міжнародні відносини функціонують у глобалізованому світі, де інформація поширюється миттєво: навіть локальні або внутрішні проблеми можуть суттєво вплинути на сприйняття держави іншими акторами міжнародних відносин. Невдалий крок, суперечлива заява, необережний вчинок – всі ці фактори здатні перекреслити роки роботи над формуванням позитивного іміджу. Саме тому утримання м'якої сили потребує не лише ресурсів чи стратегій, а дотримання принципу послідовності – дії держави мають підкріплювати її слова.

Не менш значущим викликом в умову глобалізації стає зростання інформаційного шуму. Вже неодноразово ми наголошували на стратегіях держав у використанні м'якої сили – вони направлені на посилення позицій держави, тому держави діють в умовах конкуренції в цифровому просторі. Соціальні мережі, онлайн-платформи та медіа стали головними інструментами

у формуванні громадської думки, тому інформаційна боротьба стає невід'ємною складовою міжнародних відносин. В умовах посиленого інформаційного шуму, навіть перспективні іміджеві кампанії, які спершу здавалось б мали успіх, згодом можуть бути спотворені або нейтралізовані завдяки дезінформації, фейковим новинам чи маніпуляціям. Тому держави вимушені захищати свій інформаційний простір, підтримувати прозорість комунікації та оперативно реагувати на виклики інформаційного суспільства та цифрового середовища.

Крім того, у процесі використання м'якої сили дуже важливо не створити зовнішню «мішуру» – такий собі штучний декоративний образ, який або не відображає повної суті і не розкриває повноцінно потенціал держави, або й взагалі не відповідає реальності. М'яка сила допомагає створити та підтримувати імідж, але крім того – це сприйняття держави, те, як її бачать і відчують інші.

Як ми зазначили у попередніх розділах, розглядаючи роботи Джозефа Ная, успіх м'якої сили неможливо забезпечити виключно за допомогою рекламних кампаній, символічних жестів чи короткотривалих культурних ініціатив – вона вимагає послідовності, щирості та відповідальності між задекларованими цінностями та реальними діями держави. У випадках, коли існує чіткий розрив між тим, що держава проголошує і тим, що робить на практиці, довіра міжнародної спільноти швидко втрачається, як і ефективність м'якої сили, над якою так складно працювали.

Варто підкреслити, що м'яка сила, попри свою універсальність та значний потенціал впливу, не є самодостатнім інструментом зовнішньої політики. Її найбільша ефективність розривається в умовах політичної стабільності та економічного розвитку до міжнародної репутації та довіри з боку світової спільноти. У сучасному світі, де конкуренція між державами давно вийшла далеко за межі військової та економічної сфер, м'яка сила

набула не тільки форми засобу впливу, але й полем боротьби за увагу, довіру та легітимність.

Саме тому, при розробці стратегій важливо пам'ятати: м'яка сила має бути довгостроковою та послідовною, спиратись на реальні цінності, культурні досягнення та політичну відповідальність.

3.3. Майбутнє м'якої сили у глобальній політиці

Електричне освітлення було відкрите у 1879 році, перший електронний комп'ютер був зібраний у 1945 році, інтернет з'явився у 1969 році, а перші окуляри віртуальної реальності з'явилися на ринку у 2010 році – з появою технологій не можливо зупинити прогрес, людство робить величезні кроки вперед кожного дня.

Майбутнє м'якої сили безпосередньо пов'язане з цими технологіями та їх розвитком. Звичайно, що старі інструменти м'якої сили нікуди не зникнуть, але ніхто не казав, що не знайдеться нових, досконаліших. Соціальна мережі, онлайн-платформи та віртуальна реальність колись були чимось новим для світу, і людям у різних сферах довелося адаптуватись до них, навчитись використовувати не тільки для розваг, але й отримувати з них користь. Держав це також не обійшло стороною: вони створили нові канали взаємодії з громадянами країни та з міжнародною аудиторією, дозволяючи державам формувати позитивний імідж, зміцнювати довіру та посилювати вплив без застосування примусу.

Тому, як і люди у всіх аспектах життєдіяльності звикатимуть до нових інновацій, так і державам потрібно бути готовими адаптувати м'яку силу під технологічні зміни та здатність реагувати на інформаційні виклики, які введуть за собою інновації. Незаперечним є факт, що саме ті держави, які навчаться швидко й гнучко трансформувати комунікацію та м'яку силу під

зміни в світі, під технологічні інструменти, матимуть суттєву перевагу у глобальній політиці.

Як вже неодноразово повторювалось, чистий поділ на «м'яку» та «жорстку» сили не є актуальним навіть сьогодні, і в майбутньому ця тенденція тільки посилиться. Державам, які до цього покладались на гарний імідж, привабливість, переконливість, та союзників, доведеться зіткнутись з великими неприємними наслідками подібного рішення.

Незмінним залишаться джерела – привабливість культури, політичних цінностей та ідеалів, відкритості та внутрішньої політики, які колись вивів творець концепції – Джозеф Най. Проте успішність м'якої сили залежить від легітимності та послідовності стратегії м'якої сили держави.

Можна очікувати, що збільшиться кількість недержавних акторів, які якраз і будуть покладатись на м'яку силу в чистому вигляді. На прикладі комерційних компаній ми розглядали як важлива для них репутація, імідж та довіра. Неурядові організації, транснаціональні корпорації, освітні та культурні установи, тощо, певною мірою зосередяться на просуванні своєї м'якої сили і це спричинить ускладнення та диверсифікацію міжнародних відносин.

Також варто звернути увагу на зміни аудиторії: ми вже говорили про важливість прозорості в комунікації з людьми. Як локальна, так і глобальна аудиторії все більше очікують того, що держава буде дотримуватись базових моральних принципів: дотримуватись прав людини, брати на себе екологічну відповідальність, опікуватись соціальною справедливістю та толерантністю. Тому завжди важливо розцінювати будь-які дії з етичної точки зору, адже хибний крок може спричинити невдоволення широкого кола людей і наразить країну на небезпеку.

Тож хибно очікувати, що м'яка сила зникне – вона впевнено займатиме своє місце, як один з двох компонентів розумної сили, а її застосування вимагатиме більшої гнучкості, реактивності та стратегічного поєднання з іншими інструментами впливу. Відкриються нові інструменти та шляхи її здійснення, але вони вимагатимуть від держав здатності швидко навчатись.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

У ході дослідження, викладеного в розділі третьому, можна зробити наступні висновки:

1. Було розглянуто ефективність використання м'якої сили в сучасних міжнародних відносинах. М'яка сила – це потужний інструмент, який дозволяє державам сформувати необхідний образ та посилити свій вплив, шляхом м'якого переконання. Цей інструмент дозволяє звернути на себе увагу, посилити впізнаваність, але разом з тим дуже залежний від навколишнього середовища, умов як на міжнародній арені, так і у внутрішній політиці держави.

2. Були виявленні обмеження та виклики у використанні м'якої сили: посилення інформаційного шуму змушує держави конкурувати навіть в інформаційному просторі, більш того – держав потрібно бути дуже обережними із заявами та діями, адже аудиторія сьогодення вимагає дотримання моральних принципів, прозорості та швидких реакцій. До того ж «привабливість» розглядається для кожного по-різному і розробляючи стратегію м'якої сили варто звертати увагу на цільову аудиторію та її потреби й інтереси, адже те, що викликає позитивну реакцію в одних державах, отримує негативний відгук в інших. Розробляючи стратегію, державам

потрібно бути послідовними та ціленаправленими, щоб уникнути створення «мішури», яка спотворить образ держави і не матиме значної ефективності. А що найголовніше – м'яка сила це інструмент створення образу, іміджу, привабливості, але не захисту, і вона не може існувати самостійно.

3. Розкрито майбутнє м'якої сили, де завдяки інноваціям в сфері технологій буде розширятись список інструментів, але джерела залишаться незмінними. Варто зазначити, що м'яка сила стане однією з двох головних складових розумної сили на рівні з жорсткою силою. До того ж державам доведеться конкурувати не тільки між собою, але й з новими акторами, які з'являються на міжнародній арені в поступово вибудовують та будуть й далі будувати імідж, який посилюватиме їхній вплив.

Підсумовуючи все вище написане, зазначаємо, що м'яка сила виступає потужним інструментом формування позитивного іміджу держави та зміцнення її впливу на світовій арені, адже відкриває перед нею можливість переконувати, а не примушувати. Вона допомагає країні отримати більше впізнаваності, довіри та підтримки з боку міжнародної спільноти, однак результативність цього інструменту залежить від зовнішньополітичного контексту, інформаційного середовища а внутрішньої стабільності держав.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Було розкрито теоретичні засади концепції м'якої сили, а також еволюцію її наукового розуміння та дослідження. Саме явище м'якої сили існувало ще задовго до її теоретичного осмислення: від Стародавньої Греції, католицької церкви у Середньовіччі до періоду холодної війни і сьогодення. Теоретичного осмислення м'яка сила набула у працях американського політолога Джозефа Ная у 1991 році, але ще раніше Роберт Кокс та Ноам Чомські в своїх роботах розглядали інструменти м'якої сили з точки зору критичного підходу.

М'яка сила – це потужний інструмент впливу, спрямований на те, щоб максимізувати привабливість країни і змушувати інших робити те, що тобі потрібно без застосування безпосереднього примусу.

2. З'ясовано основні інструменти та канали реалізації м'якої сили у XXI столітті. Серед них культурна дипломатія, яка здійснюється шляхом поширення культури, мови, мистецтва, традицій та освіти через культурні центри, фестивалі, кінематограф, літературу, музику, тощо; комунікацію з іноземною аудиторією через медіа, міжнародні організації, соціальні мережі, тощо; цифрова дипломатія, направлена на використання інтернету, соціальних платформ, віртуальних посольств і блогінгу для формування позитивного іміджу держави; медіа та інформаційний простір, тощо.

3. Було охарактеризовано роль цифрових технологій та соціальних мереж у трансформації м'якої сили: цифрові технології та соціальні мережі радикально змінили природу м'якої сили у XXI столітті. Якщо раніше ключовими каналами були культура, освіта та дипломатія, то сьогодні технології стали причиною трансформації м'якої сили – саме цифровий простір став головною ареною боротьби за вплив, посиливши вагу м'якої сили. Соціальні мережі дозволяють державам і недержавним акторам поширювати

культурні продукти, цінності та політичні наративи миттєво й без жодних географічних бар'єрів: інформаційні кампанії можуть охоплювати мільйони людей за лічені години.

4. Було визначено особливості застосування м'якої сили провідними державами світу, зокрема: США, Японією, Китаєм, Австралією, Україною, Республікою Корея, Великою Британією та іншими країнами, що активно використовують культурні, інформаційні та цифрові інструменти для зміцнення свого міжнародного впливу. Вищеперераховані держави демонструють різноманітні підходи до реалізації м'якої сили, поєднуючи культурні, економічні, освітні та цифрові інструменти відповідно до своїх стратегічних пріоритетів. США та Британія зосередженні на побудові глобального культурного впливу, наголошуючи на демократичних цінностях, доки Китай просуває альтернативну точку зору, демонструючи свої найкращі сторони, і доводячи, що демократія – не є єдиним вибором. Японія та Південна Корея – країни, які використовують у просування свої креативні індустрії і технології, тоді як Україна та Австралія активно формують позитивний імідж через публічну й цифрову дипломатію.

5. Було виявлено перспективи використання м'якої сили в сучасному міжнародному середовищі, а також визначені виклики та загрози при її застосуванні. М'яка сила виступає потужним інструментом формування потрібного образу та позитивного іміджу в очах інших, що зміцнює вплив держави шляхом переконання, а не примусу. М'яка сила сприяє підвищенню рівню впізнаваності, допомагає сформувати міцний фундамент довіри та підтримки з боку міжнародної спільноти, але отриманні результати часто можуть піти в розріз з очікуванням, бо м'яка сила – тонкий інструмент, особливо в умовах сьогодення, коли найменша помилка та хибний крок можуть поширитись інтернетом за хвилини і зруйнувати кропітку працю.

М'яка сила значної мірою залежить від зовнішньополітичних та внутрішньополітичних обставин, інформаційного середовища та стабільності держави. Ефективність м'якої сили частково може бути знижена через інформаційні маніпуляції, неспроможність держави конкурувати в інформаційному просторі, геополітичних суперечностей, нестачу довіри до державних інституцій або розрив між цінностями, що були проголошенні, та діями.

Загалом м'яка сила все більше й більше поєднуватиметься з цифровими технологіями, віртуальною реальністю, штучним інтелектом, та всім тим, що створить людство в майбутньому. Вона залишатиметься основним інструментом формування іміджу держави, але ніяким чином не буде самостійним інструментом, а одним з аспектів розумної сили, поєднуючись з жорстокою силою, направленою на захист національних інтересів.

Отже, проведені дослідження дозволили розкрити сутність, інструменти та особливості застосування м'якої сили в умовах сучасних міжнародних відносин, а також розглянути перспективи її розвитку у майбутньому. М'яка сила зайняла своє місце невід'ємного елементу зовнішньої політики держав, а в умовах глобалізації та швидкого технологічного прогресу її роль лише зростатиме, потребуючи нових підходів, швидкої адаптації та захисту національних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербицька, Г. Роль мультимедійної комунікації в «Арабській весні» / Г. Вербицька // Образ. – 2019. – Вип. 2(31). – С. 69–75.
2. Верховна Рада України. «Пошук за реєстраційними даними — Законотворчість». Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/searchResults> (дата звернення: 20.10.2025)
3. Верховна Рада України. Конвенція про кіберзлочинність (Будапешт, 2001). – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text (Last accessed: 21.09.2025).
4. Зеленська О. Про ініціативу “ZISTVO”. Президент України. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/olena-zelenska-rozpovila-yak-vtiluyetsya-iniciativa-zi-stvo-80109> (дата звернення: 21.09.2025).
5. Зеленська О. Українська мова та культура сьогодні. Президент України. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/en/news/olena-zelenska-ukrayinska-mova-ta-kultura-sogodni-vazhlivi-d-87989> (дата звернення: 21.09.2025).
6. Зеленська О. Українські книги представляють нашу країну. Президент України. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/en/news/olena-zelenska-ukrayinski-knizhki-predstavlyayut-nashu-krayi-87365> (дата звернення: 21.09.2025).
7. Марченко А. С. Культурна дипломатія: поняття та механізми реалізації // Economy & Society. – 2024 – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5407/5350> (дата звернення: 12.06.2025).
8. Мірошниченко Т., Федорова Г. Цифрова дипломатія як сучасний комунікаційний інструмент міжнародних відносин // Науково-теоретичний альманах Грані. – 2021. – Т. 24, № 12. – С. 58–65.
9. Стратегія розвитку культурної дипломатії України: досвід та перспективи за ред. С. Д. Герасименка, Л. Л. Сікори. – Київ: Державний заклад «Інститут

- всесвітньої історії НАН України», 2021. – 192 с. – Режим доступу: <https://sshdire.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/ukr.pdf> (дата звернення: 12.06.2025).
10. Сучасні підходи до цифрової дипломатії // Журнал теоретичних студій ДНУ. – Режим доступу: <https://jts.donnu.edu.ua/article/view/6899> (дата звернення: 12.06.2025).
 11. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної науки): навч. посіб. – Київ: Либідь, 2005. – 576 с.
 12. 19th CPC National Congress, 2017. *China Daily*. URL: https://www.chinadaily.com.cn/china/19thcpcnationalcongress/2017-11/04/content_34115212.htm (Last accessed: 21.09.2025).
 13. 2022 GSPP Parmigiano Reggiano. *Brand Finance*. URL: <https://brandfinance.com/insights/2022-gsps-parmigiano-reggiano> (Last accessed: 21.09.2025).
 14. 20th National Congress of the Communist Party of China. URL: <https://ci.cn/en/20th> (Last accessed: 21.09.2025).
 15. Anime i Choose You: Japan's Soft Power. *Modern Diplomacy*. URL: <https://moderndiplomacy.eu/2024/06/24/anime-i-choose-you-how-japan-has-successfully-changed-its-image-through-the-power-of-anime> (Last accessed: 21.09.2025).
 16. As US retreats, is there a 'soft power' opportunity for UK? *The Guardian*, 2025. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2025/jun/07/as-us-retreats-is-there-a-soft-power-opportunity-for-uk> (Last accessed: 12.06.2025).
 17. Attatfa, M. Cyber Diplomacy: A New Form of Diplomacy in International Relations. *Journal of International Relations*, 2020. URL: https://rke.abertay.ac.uk/ws/files/24475761/Attatfa_CyberDiplomacy_Published_2020.pdf (Last accessed: 21.09.2025).
 18. Australia Tried to Influence UNESCO to Protect the Great Barrier Reef. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2025/feb/01/australia-tried-to->

- influence-other-countries-and-unesco-to-keep-great-barrier-reef-off-in-danger-list (Last accessed: 21.09.2025).
19. Australia's Soft Power Report. *Brand Finance*. URL: <https://brandfinance.com/press-releases/from-beaches-to-boardrooms-australias-winning-mix-of-diplomacy-tourism-and-sustainability-in-latest-soft-power-report> (Last accessed: 21.09.2025).
 20. Australian Government Department of Finance. *Australian Government Department of Finance*. URL: <https://www.finance.gov.au> (Last accessed: 20.10.2025)
 21. Australian Institute of International Affairs. *Defining Cyber Diplomacy*. URL: <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/defining-cyber-diplomacy> (Last accessed: 21.09.2025).
 22. B&FT Online. Digital Diplomacy: The New Frontier in International Relations. *B&FT Online*, 2024. URL: <https://thebftonline.com/2024/11/07/digital-diplomacy-the-new-frontier-in-international-relations/> (Last accessed: 12.06.2025).
 23. Barlow, J. G. *Globalism and Changes to the Internet: Editorial Essay*. Vol. 5, No. 1, May 2002.
 24. BBC News. *World*. URL: <https://www.bbc.com/news/av/world-58644982> (Last accessed: 12.06.2025).
 25. BBC News. *Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c20p1dvlqvdo> (Last accessed: 12.06.2025).
 26. BBC News: Korean Wave. URL: <https://www.bbc.com/news/business-45820671> (Last accessed: 21.09.2025).
 27. Belt and Road Forum. URL: <http://www.beltandroadforum.org/english/index.html> (Last accessed: 21.09.2025).
 28. Bially Mattern J. *Ordering International Politics*. – London: Routledge, 2005. – URL:

- <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203998014/ordering-international-politics-janice-bially-mattern> (Last accessed: 12.06.2025).
29. Bially Mattern J. Why 'Soft Power' Isn't So Soft: Representational Force and the Sociolinguistic Construction of Attraction in World Politics // *Millennium: Journal of International Studies*. – 2005. – Vol. 33(3). – P. 583–612.
30. Biden-Harris Administration's National Security Strategy, October 2022. URL: <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> (Last accessed: 21.09.2025).
31. British Council. *Soft Power at a Turning Point*. URL: <https://www.britishcouncil.org/research-policy-insight/insight-articles/soft-power-turning-point> (Last accessed: 12.06.2025).
32. British Council. URL: <https://www.britishcouncil.org/> (Last accessed: 12.06.2025).
33. British Council. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/@britishcouncil/playlists> (Last accessed: 12.06.2025).
34. British Museum Online. *The British Museum*. – URL: <https://www.britishmuseum.org/british-museum-home> (Last accessed: 12.06.2025).
35. BTS Official Website. URL: <https://ibighit.com/bts/eng> (Last accessed: 12.06.2025).
36. BTS Speech at the United Nations. *YouTube*. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=oTe4f-bBEKg> (Last accessed: 12.06.2025).
37. Burson Cohn & Wolfe. Twiplomacy Study 2018. *USC Center on Public Diplomacy*. URL: <https://uscpublicdiplomacy.org/story/twiplomacy-study-2018> (Last accessed: 12.06.2025).
38. Carter D. The Influence of Ancient Greece: A Historical and Cultural Analysis. *International Journal of Science and Society*. – 2023. – Vol. 5, № 3. – P. 257. – URL:

- <https://www.researchgate.net/publication/373249464> *The Influence of Ancient Greece A Historical and Cultural Analysis* (Last accessed: 12.06.2025).
- 39.Charap S., Colton T. *Everyone Loses: The Ukraine Crisis and the Ruinous Contest for Post-Soviet Eurasia*. – London: Routledge, 2017. – P. 255–256.
- 40.China in the World. *University of Southern California*. URL: <https://china.usc.edu/node/21180> (Last accessed: 21.09.2025).
- 41.China Offers Free 10-Day Trips to U.S. Influencers. *IndiaTimes*. URL: <https://www.indiatimes.com/trending/free-10-day-china-trip-all-expenses-paid-tour-offered-to-us-influencers-heres-why-660820.html> (Last accessed: 12.06.2025).
- 42.China Youth Daily, June 2025. URL: https://encyd.youth.cn/china/202506/t20250603_804687.htm (Last accessed: 21.09.2025).
- 43.China Youth Daily: Cultural Diplomacy News. URL: https://encyd.youth.cn/china/202506/t20250603_804687.htm (Last accessed: 12.06.2025).
- 44.China's Foreign Policy Highlights, May 2024. *Ministry of Foreign Affairs of the PRC*. URL: https://www.mfa.gov.cn/eng/xw/zyjh/202405/t20240530_11340704.html (Last accessed: 21.09.2025).
- 45.Chinese Government Scholarship, United Kingdom. *Chinese Scholarship Council*. – URL: <https://www.chinesescholarshipcouncil.com/uk> (Last accessed: 21.09.2025).
- 46.Chomsky, N. (1991). *Media control: The spectacular achievements of propaganda*. New York, NY: Seven Stories Press.
- 47.Chomsky, N. (2003). *Hegemony or survival: America's quest for global dominance*. New York, NY: Metropolitan Books.
- 48.Confucius Institute Scholarship for Non-Chinese Students. URL: <https://greatyop.com/confucius-institute-scholarship-non-chinese-students/> (Last accessed: 21.09.2025).

49. Constitution of Japan. *Prime Minister of Japan and His Cabinet*. URL: https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html (Last accessed: 21.09.2025).
50. Cool Japan Strategy 2019. *Cabinet Office, Japan*. URL: https://www.cao.go.jp/cool_japan/english/main_document_2019.pdf (Last accessed: 21.09.2025).
51. Cool Japan Strategy 2024. *Cabinet Office, Japan*. URL: https://www.cao.go.jp/cool_japan/english/main_document_2024.pdf (Last accessed: 21.09.2025).
52. Cool Japan Strategy: About. *Cabinet Office, Japan*. URL: https://www.cao.go.jp/cool_japan/english/about_the_coolJapan_strategy.pdf (Last accessed: 21.09.2025).
53. Council of the European Union. *EU Imposes the First-Ever Sanctions against Cyber Attacks*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/07/30/eu-imposes-the-first-ever-sanctions-against-cyber-attacks> (Last accessed: 21.09.2025).
54. Cox, Robert W. "Social Forces, States and World Orders: Beyond International Relations Theory." *Millennium: Journal of International Studies*, vol. 10, no. 2, 1981, pp. 126–155.
55. Cultural Diplomacy. *Institute for Cultural Diplomacy*. URL: https://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy (Last accessed: 21.09.2025).
56. Cultural Diplomacy. *The Ditchley Foundation*, 2012. URL: <https://www.ditchley.com/past-events/past-programme/2010-2019/2012/cultural-diplomacy> (Last accessed: 21.09.2025).
57. Cyber Diplomacy Toolbox. *Cyber Diplomacy*. URL: https://www.cyber-diplomacy-toolbox.com/Cyber_Diplomacy.html (Last accessed: 21.09.2025).
58. Cybil Portal. *About the GFCE*. URL: <https://cybilportal.org/about-the-gfce/> (Last accessed: 21.09.2025).

- 59.Digital Agency (Government of Japan). «Budget and settlement of accounts». *Digital Agency*. – URL: <https://www.digital.go.jp/en/budget> (Last accessed: 20.10.2025)
- 60.DiploFoundation. *COVID-19 and Diplomacy*. URL: <https://www.diplomacy.edu/topics/covid-19/> (Last accessed: 12.06.2025).
- 61.DiploFoundation. *Digital Governance and Diplomacy 2025: A Cheat Sheet*. URL: <https://www.diplomacy.edu/blog/digital-governance-and-diplomacy-2025-a-cheat-sheet/> (Last accessed: 12.06.2025).
- 62.DiploFoundation. *The Future of Global Security and Why Cyber Diplomacy Matters*. URL: <https://www.diplomacy.edu/blog/the-future-of-global-security-and-why-cyber-diplomacy-matters> (Last accessed: 21.09.2025).
- 63.Echevarria A. J. Hard Power and Soft Power: The Utility of Military Force as an Instrument of Policy in the 21st Century. *Strategic Studies Institute, U.S. Army War College*, 2008.URL: <https://press.armywarcollege.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1580&context=monographs> (Last accessed: 12.06.2025).
- 64.Entertainment Media, Cultural Power, and Post-Globalization: The Case of China's International Media Expansion and the Discourse of Soft Power. *SAGE Journals*. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/2059436416662037> (Last accessed: 12.06.2025).
- 65.Erasmus+. *European Education and Culture Executive Agency*. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>(Last accessed: 12.06.2025).
- 66.European Commission. *EU report: Cultural Diplomacy Platform*. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/94d97f5c-7ae2-11e9-9f05-01aa75ed71a1> (Last accessed: 12.06.2025).
- 67.European Commission. *European Defence Fund (EDF): Official Webpage*. URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/european-defence-fund-edf-official-webpage-european-commission_en (Last accessed: 12.06.2025).

- 68.Eurovision Song Contest: Ukraine Performers Amid War. *AP News*. URL: <https://apnews.com/article/eurovision-song-contest-ukraine-performers-war-74a2ebe1fb293e08c691c8f6e35f86e9> (Last accessed: 21.09.2025).
- 69.Explained: Squid Game. *Netflix*. – URL: <https://www.netflix.com/ge/title/81040344> (Last accessed: 12.06.2025).
- 70.Explained: The Crown. *Netflix*. – URL: <https://www.netflix.com/ge/title/80025678> (Last accessed: 12.06.2025).
- 71.Feed the Future. URL: <https://www.feedthefuture.org> (Last accessed: 21.09.2025).
- 72.Financial Times. Cultural Diplomacy and Global Soft Power. URL: <https://www.ft.com/content/63df699a-efdb-4613-b070-80a763ec024e> (Last accessed: 12.06.2025).
- 73.Fulbright Program (U.S.). URL: <https://us.fulbrightonline.org> (Last accessed: 21.09.2025).
- 74.Geopolitics and Values. *Institute of European Democrats*. – 2020. – URL: <https://www.iedonline.eu/publications/2020/geopolitics-values.php> (Last accessed: 12.06.2025).
- 75.Global Forum on Cyber Expertise (GFCE). URL: <https://thegfce.org> (Last accessed: 21.09.2025).
- 76.Global Soft Power Index 2025. URL: https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_45671/objava_195259/fajlovi/Global%20Soft%20Power%20Index%202025.pdf (Last accessed: 21.09.2025).
- 77.Hohmann, M. The EU's Cyber Diplomacy Toolbox: What's in the Mix? *SWP Comment 2021/C 16*. URL: <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2021C16> (Last accessed: 21.09.2025).
- 78.How Anime Strengthens Japan's Cultural Influence Abroad. *GameRant*. URL: <https://gamerant.com/animes-role-in-japans-soft-power-how-it-strengthens-cultural-influence-abroad> (Last accessed: 21.09.2025).
- 79.How BTS Is Adding an Estimated \$5 Billion to the South Korean Economy a Year. *NPR*. URL: <https://www.npr.org/2021/08/06/1025551697/how-bts-is->

- adding-an-estimated-5-billion-to-the-south-korean-economy-a-year (Last accessed: 12.06.2025).
80. How Far Does Anime Challenge Joseph Nye's Soft Power? *E-International Relations*. URL: <https://www.e-ir.info/2021/12/11/how-far-does-anime-challenge-joseph-nyes-soft-power-and-its-approach-to-culture> (Last accessed: 21.09.2025).
81. How Twitter Is Changing the Face of Foreign Policy. *MediaShift*. URL: <https://mediashift.org/2012/11/how-twitter-is-changing-the-face-of-foreign-policy319> (Last accessed: 12.06.2025).
82. India's Digital Diplomacy: Opportunities and Challenges *ORF*. URL: <https://www.orfonline.org/public/uploads/posts/pdf/20230511125636.pdf> (Last accessed: 12.06.2025).
83. Insights on France. *Brand Finance*. URL: <https://brandfinance.com/insights/insights-on-france> (Last accessed: 21.09.2025).
84. Insights on Germany. *Brand Finance*. URL: <https://brandfinance.com/insights/insights-on-germany> (Last accessed: 21.09.2025).
85. Institute of Korean Studies. URL: <https://www.iksi.or.kr> (Last accessed: 21.09.2025).
86. Intangible Cultural Heritage. *International Journal of Intangible Heritage*. URL: <https://www.ijih.org/volumes/article/663> (Last accessed: 12.06.2025).
87. International Students Division, Peking University. URL: <https://isd.pku.edu.cn/en/detail.php?id=20> (Last accessed: 21.09.2025).
88. International Telecommunication Union. *IMPACT Infopack*. URL: https://www.itu.int/ITU-D/cyb/cybersecurity/docs/ITU_IMPACT_infopack_.pdf (Last accessed: 21.09.2025).
89. Japan Ministry of Foreign Affairs. *Twitter*. URL: https://x.com/mofajapan_en (Last accessed: 12.06.2025).

90. Keohane R. O., Nye J. S. Jr. The End of the Long American Century: Trump and the Sources of U.S. Power. *Foreign Affairs*, 2025. – URL: <https://www.foreignaffairs.com/united-states/end-long-american-century-trump-keohane-nye> (Last accessed: 12.06.2025).
91. Keohane R. *Power and Governance in a Partially Globalized World*. – London: Routledge, 2002. – 304 p.
92. Kitchen N. *Systemic Pressures and Domestic Ideas: A Neoclassical Realist Model of Grand Strategy Formation // Review of International Studies*. – 2010. – Vol. 36, No. 1. – P. 117–143.
93. Korean Wave (Hallyu). *Korean Cultural Centre UK*. – URL: <https://kccuk.org.uk/en/about-korea/culture-and-arts/hallyu-korean-wave> (Last accessed: 21.09.2025).
94. Laifer N., Kitchen N. *Making Soft Power Work: Theory and Practice in Australia's International Education Policy // Politics & Policy*. – 2017. – Vol. 45, No. 5. – P. 813–831.
95. Lama, I. BTS and South Korean Economy. *Ministry of Foreign Affairs, Republic of Korea*. URL: https://overseas.mofa.go.kr/np-en/brd/m_1716/down.do?brd_id=5703&seq=758901&data_tp=A&file_seq=1 (Last accessed: 12.06.2025).
96. LearnEnglish. *British Council*. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org/> (Last accessed: 12.06.2025).
97. Love Myself Campaign. URL: <https://www.love-myself.org/eng/home> (Last accessed: 12.06.2025).
98. Making a Movement: Harnessing Soft Power in the 21st Century. *Harvard Kennedy School*. URL: https://www.hks.harvard.edu/sites/default/files/2024-01/making_a_movement-1213.pdf (Last accessed: 21.09.2025).
99. Mearsheimer J. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W. W. Norton & Company, 2001. – 555 p.
100. Mearsheimer J. *Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault // Foreign Affairs*. – 2014. – Vol. 93, № 5. – P. 77–89.

101. Melissen J. (ed.). *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*. – New York: Palgrave Macmillan, 2005. – 221 p.
102. Ministry of Culture, Sports and Tourism of Korea. Press Releases. URL: <https://mcst.go.kr/english/policy/pressView.jsp?pSeq=403> (Last accessed: 12.06.2025).
103. Ministry of Foreign Affairs of Korea – Culture & Arts. URL: https://www.mofa.go.kr/eng/wpge/m_5720/contents.do (Last accessed: 21.09.2025).
104. Museum Diplomacy: The International Expansion of Western Art. *Collecteurs*. URL: <https://www.collecteurs.com/article/museum-diplomacy-the-international-expansion-of-western-art> (Last accessed: 12.06.2025).
105. Museum Diplomacy: The Ultimate Guide. *Number Analytics*. – URL: <https://www.numberanalytics.com/blog/museum-diplomacy-ultimate-guide> (Last accessed: 12.06.2025).
106. Naruto Official Website. URL: <https://naruto-official.com/en/about> (Last accessed: 21.09.2025).
107. New Game Plan: Australian Sports Diplomacy. *Minister for Sport*. URL: <https://ministers.dfat.gov.au/minister/pat-conroy/media-release/new-game-plan-australian-sports-diplomacy> (Last accessed: 21.09.2025).
108. News Release: China, September 2023. *The State Council of the PRC*. URL: https://english.www.gov.cn/news/202309/26/content_WS6512703dc6d0868f4e8dfc37.html (Last accessed: 21.09.2025).
109. Nye J. S. *Get Smart: Combining Hard and Soft Power // Foreign Affairs*. – July/August 2009.
110. Nye J. S. Jr. *Soft Power: Means to Success in World Politics*. Weatherhead Center for International Affairs, Harvard University, 2004. URL: <https://www.wcfia.harvard.edu/publications/soft-power-means-success-world-politics> (Last accessed: 12.06.2025).
111. Nye J. S. Soft Power // *Foreign Policy*. – 1990. – № 80. – P. 153–171. – URL: <https://www.jstor.org/stable/1148580> (Last accessed: 10.06.2025).

112. Nye J. S. *Soft Power: The Evolution of a Concept* // *Journal of Political Power*. – 2021. – Vol. 14. – P. 196–208.
113. Nye J. S. *The Future of Power*. – New York: PublicAffairs, 2011. – 320 p.
114. Nye J. S. *The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go It Alone*. – New York: Oxford University Press, 2002. – 222 p.
115. Office of Public Diplomacy and Public Affairs. *U.S. Department of State*. – URL: <https://www.state.gov/bureaus-offices/secretary-of-state/office-of-the-legal-adviser/office-of-public-diplomacy-and-public-affairs> (Last accessed: 21.09.2025).
116. Online Tours. *Musée du Louvre*. URL: <https://www.louvre.fr/en/online-tours> (Last accessed: 12.06.2025).
117. Piskorska B. *Efficiency of the EU Soft Instruments in the Transformation of Eastern Neighbours: The Case of the Ukrainian Crisis* // *Athenaeum. Polish Political Science Studies*. – № 48. – URL: <https://czasopisma.marszalek.com.pl/images/pliki/apsp/48/apsp4811.pdf> (Last accessed: 12.06.2025).
118. Powell C. L. Remarks at the World Economic Forum, Davos, Switzerland, January 26, 2003. Colin L. Powell // *Scoop*. – 27 Jan. 2003. URL: <https://www.scoop.co.nz/stories/WO0301/S00137.htm> (Last accessed: 12.06.2025).
119. Power Africa Initiative. *African Development Bank*. URL: <https://www.afdb.org/en/topics-and-sectors/initiatives-partnerships/power-africa-initiative> (Last accessed: 21.09.2025).
120. RSI. *The Rise of Digital Diplomacy: Navigating Influence in a Hyper-Connected World*. URL: <https://rsdi.ae/en/publications/the-rise-of-digital-diplomacy-navigating-influence-in-a-hyper-connected-world> (Last accessed: 12.06.2025).
121. Sailor Moon Official Site. *VIZ Media*. – URL: <https://www.viz.com/sailor-moon> (Last accessed: 21.09.2025).

122. Soft Power and Identity: Russia, Ukraine and the ‘Russian world(s)’ // European Journal of International Relations. 2015. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/1354066115601200> (Last accessed: 12.06.2025).
123. Soft Power and International Perceptions. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c307zq8ppj6o> (Last accessed: 21.09.2025).
124. Soft Power and Morals in U.S. Foreign Policy. SPF USA. URL: <https://spfusa.org/publications/soft-power-and-morals-in-u-s-foreign-policy> (Last accessed: 21.09.2025).
125. Soft Power from the Perspective of International Relations Theories. *Journal of Management and Economics Research*. 2025. URL: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3429293> (Last accessed: 12.06.2025).
126. Soft Power Report: Perceptions and Success. *British Council*. – URL: <https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/sources-soft-power-report-perceptions-success.pdf> (Last accessed: 21.09.2025).
127. Soft Power, Democracy Promotion, and U.S. NGOs. *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/soft-power-democracy-promotion-and-us-ngos> (Last accessed: 21.09.2025).
128. South Korean President Appoints BTS Special Envoys to Visit UN. *ABC News*. URL: <https://abcnews.go.com/International/south-korean-president-appoints-bts-special-envoys-visit/story?id=80006773> (Last accessed: 12.06.2025).
129. Sports Diplomacy. *Department of Foreign Affairs and Trade, Australia*. URL: <https://www.dfat.gov.au/people-to-people/sports-diplomacy> (Last accessed: 21.09.2025).
130. Statement by H.E. Mr. Li Zhaoxing, Minister for Foreign Affairs of the People’s Republic of China at the United Nations Summit, 15 September 2005. URL:

<https://www.un.org/webcast/summit2005/statements15/china050915eng.pdf>

(Last accessed: 21.09.2025).

131. Statement on International Environmental Leadership. *Australian Government, Minister for the Environment*. – URL: <https://minister.dcceew.gov.au/plibersek/speeches/statement-international-environment-leadership> (Last accessed: 21.09.2025).
132. Tech Diplomacy. *Digital Diplomacy: Transforming International Relations in the 21st Century*. URL: <https://tech-diplomacy.com/digital-diplomacy-transforming-international-relations-in-the-21st-century/> (Last accessed: 12.06.2025).
133. TechRadar Pro. *What the UK's New Cyber Budget Means for Industrial Organizations in Critical National Infrastructure (CNI)*. URL: <https://www.techradar.com/pro/what-the-uks-new-cyber-budget-means-for-industrial-organizations-in-critical-national-infrastructure-cni> (Last accessed: 21.09.2025).
134. The End of the Long American Century: Trump and the Sources of U.S. Power. *Foreign Affairs*. URL: https://www.foreignaffairs.com/united-states/end-long-american-century-trump-keohane-nye?check_logged_in=1&utm_medium=promo_email&utm_source=lo_flows&utm_campaign=article_link&utm_term=article_email&utm_content=20250729](https://www.foreignaffairs.com/united-states/end-long-american-century-trump-keohane-nye?check_logged_in=1&utm_medium=promo_email&utm_source=lo_flows&utm_campaign=article_link&utm_term=article_email&utm_content=20250729) (Last accessed: 21.09.2025).
135. The End of U.S. Soft Power. *Foreign Policy in Focus*. URL: <https://fpif.org/the-end-of-u-s-soft-power> (Last accessed: 21.09.2025).
136. The Exalted Soft Power of Switzerland. *Diplomatist*. – URL: <https://diplomatist.com/2020/07/20/the-exalted-soft-power-of-switzerland> (Last accessed: 21.09.2025).

137. The Multifaceted Impact of BTS 2024. URL: <https://static.poder360.com.br/2025/06/estudo-the-multifaceted-impact-of-bts-2024.pdf> (Last accessed: 12.06.2025).
138. The Rise of Digital Platforms as a Soft Power Apparatus in the New Korean Wave Era. *SAGE Journals*. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/20570473241234204> (Last accessed: 12.06.2025).
139. The Role of Soft Power in the Digital Age. *SAIS Review*. – URL: <https://saisreview.sais.jhu.edu/the-role-of-soft-power-in-the-digital-age/> (Last accessed: 12.06.2025).
140. The World Bank Group. Foreign direct investment, net inflows. *The World Bank*. – URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD> (Last accessed: 20.10.2025)
141. Tomlinson Ch. Thinking relationally about objects and our relationship to them. *Brief Encounters*. – 2023. – Vol. 1, № 1. – URL: <https://briefencounters-journal.co.uk/article/6/galley/5/view/> (Last accessed: 12.06.2025).
142. Tourism Statistics – South Korea. *RoadGenius*. URL: <https://roadgenius.com/statistics/tourism/south-korea/> (Last accessed: 12.06.2025).
143. Trump Administration News Updates. *The Guardian*, 2025. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2025/may/06/trump-administration-news-updates-today> (Last accessed: 21.09.2025).
144. Trump and Greenland: Denmark, Military Force. *The Guardian*, 2025. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2025/may/04/trump-greenland-denmark-military-force> (Last accessed: 21.09.2025).
145. Trump Fires USAID Overseas Employees. *The Guardian*, 2025. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2025/jun/10/trump-fires-usaid-overseas-employees> (Last accessed: 21.09.2025).
146. Trump on Border and Criminals. *New York Post*, 2025. URL: <https://nypost.com/2025/08/17/opinion/trump-is-right-about-border-and->

- criminals-but-hes-losing-voters-with-mass-deportations (Last accessed: 21.09.2025).
147. Trump Tariffs: Economic Warning Signs. *The Week*. URL: <https://www.theweek.com/politics/trump-tariffs-economic-warning-signs> (Last accessed: 21.09.2025).
 148. Trump's Tariffs and Manufacturing Resurgence. *The Guardian*, 2025. URL: https://www.theguardian.com/us-news/2025/aug/18/trumps-tariffs-manufacturing-resurgence-jobs?utm_source (Last accessed: 21.09.2025).
 149. Twitter Diplomacy: *Communicate with Caution*. *HuffPost*. URL: https://www.huffpost.com/entry/twitter-diplomacy-communicate-caution_b_1981844 (Last accessed: 12.06.2025).
 150. U.S. Agency for International Development (USAID). URL: <https://www.usa.gov/agencies/u-s-agency-for-international-development> (Last accessed: 21.09.2025).
 151. U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov> (Last accessed: 21.09.2025).
 152. U.S. Prices Climb 2.7% in July as Trump Tariffs Hit Wallets, Jobs. *India Times*. URL: <https://www.indiatimes.com/trending/us-prices-climb-27-in-july-as-donald-trump-tariffs-hit-wallets-jobs-data-cut-sharply-refund-concerns-grow-details-here-666540.html> (Last accessed: 21.09.2025).
 153. U.S. Soft Power Analysis. *BBC News*. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/clyezjwnx5ko> (Last accessed: 21.09.2025).
 154. Ukraine Enters the Global Soft Power Index's Top 20 Influential Nations. *Ukrainian World Congress*. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ukraine-enters-the-global-soft-power-indexs-top-20-influential-nations> (Last accessed: 21.09.2025).
 155. Ukraine Now Sits Among the Top 20 Most Influential Countries. *Ukraine International*. – URL: <https://ui.org.ua/en/news-en/ukraine-now-sits-among-the-top-20-most-influential-countries-in-the-world-according-to-the-global-soft-power-ranking> (Last accessed: 21.09.2025).

156. UN Tourism. «Tourism Data Dashboard». *World Tourism Organization* (UN Tourism). URL: <https://www.untourism.int/tourism-data/un-tourism-tourism-dashboard> (Last accessed: 20.10.2025)
157. United Nations General Assembly. Report of the Group of Governmental Experts on Developments in the Field of Information and Telecommunications in the Context of International Security, A/70/174. URL: <https://docs.un.org/en/A/70/174> (Last accessed: 21.09.2025).
158. United Nations General Assembly. Report of the Open-ended Working Group on Developments in the Field of ICTs, A/76/135. URL: https://front.un-arm.org/wp-content/uploads/2021/08/A_76_135-2104030E-1.pdf (Last accessed: 21.09.2025).
159. United Nations Office for Disarmament Affairs. *The UN Norms of Responsible State Behaviour in Cyberspace*. URL: <https://documents.unoda.org/wp-content/uploads/2022/03/The-UN-norms-of-responsible-state-behaviour-in-cyberspace.pdf> (Last accessed: 21.09.2025).
160. United Nations. Global Digital Compact. URL: <https://www.un.org/digital-emerging-technologies/global-digital-compact> (Last accessed: 12.06.2025).
161. United Nations. *Regular Session of the General Assembly: 79th Session // United Nations Research Guides*. – URL: <https://research.un.org/en/docs/ga/quick/regular/79> (Last accessed: 21.09.2025).
162. UNWTO Tourism Statistics. *World Tourism Organization*. – URL: <https://www.unwto.org/tourism-statistics> (Last accessed: 12.06.2025).
163. US Aid Cuts to Ukraine Raise Risk of Waste, Fraud, Say Watchdogs. *Reuters*, 2025. URL: <https://www.reuters.com/world/us/us-aid-cuts-ukraine-raise-risk-waste-fraud-say-watchdogs-2025-08-15> (Last accessed: 21.09.2025).
164. USAID. URL: <https://www.usaid.gov> (Last accessed: 21.09.2025).
165. Views of American Soft Power. *Pew Research Center*, 2023. URL: <https://www.pewresearch.org/global/2023/06/27/views-of-american-soft-power> (Last accessed: 21.09.2025).

166. Waltz K. N. *Theory of International Politics*. – Reading, MA: Addison-Wesley, 1979. – 251 p.
167. War and Ukrainian Fashion Week: Designers Return to Lviv. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/article/2024/sep/05/war-ukrainian-fashion-week-return-designers-lviv-russian-invasion> (Last accessed: 21.09.2025).
168. White Paper on China's Foreign Policy, October 2023. *The State Council of the PRC*. URL: https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202310/10/content_WS6524b55fc6d0868f4e8e014c.html (Last accessed: 21.09.2025).
169. WIRED. *Inside the US State Department's Diplomacy School*. URL: <https://www.wired.com/story/us-state-department-diplomacy-school/> (Last accessed: 12.06.2025).
170. World Policy Hub. Diplomacy in the Digital Age: Opportunities, Challenges and Profound Transformations in International Relations. URL: <https://worldpolicyhub.com/diplomacy-in-the-digital-age-opportunities-challenges-and-profound-transformations-in-international-relations/> (Last accessed: 12.06.2025).
171. World University Rankings. *Top Universities*. URL: <https://www.topuniversities.com/world-university-rankings> (Last accessed: 21.09.2025).
172. Yılmaz T. C. The Spiritual Call: The Courses of Action Taken by Individuals Influenced by Religious Soft Power. *Politics and Religion*. – 2024. – Vol. 17, № 2. – P. 273–294. – URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/politics-and-religion/article/spiritual-call-the-courses-of-action-taken-by-individuals-influenced-by-religious-soft-power/8CE1B00B7C1DE33AB04C097DD9166509> (Last accessed: 12.06.2025).

АНОТАЦІЯ

Фокіна Є. П. М'яка сила як інструмент сучасних міжнародних відносин (магістерська робота). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. 101 с. (рукопис).

Кваліфікаційна робота магістра присвячена визначенню ролі м'якої сили як інструменту сучасних міжнародних відносин. Розкрито поняття м'якої сили, простежено еволюцію її наукового осмислення та визначено ключові інструменти м'якої сили.

Визначено роль м'якої сили у формуванні національного іміджу держав; розглянуто її взаємозв'язок з публічно, цифровою та кібер- дипломатіями; розглянуто функціонування м'якої сили в умовах глобалізаційних процесів в світі та інформаційному просторі зокрема.

Розглянуто механізми формування та поширення інформаційних наративів з метою маніпулювання думками; висвітлено приклади застосування м'якої сили окремими країнами світу та їх вплив на міжнародній арені.

Ключові слова: м'яка сила, публічна дипломатія, цифрова дипломатія, міжнародні комунікації, соціальні мережі.

ANNOTATION

Fokina, Y. P. Soft power as a tool of modern international relations (master's thesis). Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2025. 101 p. (manuscript).

This master's thesis is devoted to defining the role of soft power as a tool of modern international relations. It reveals the concept of soft power, traces the evolution of its scientific understanding, and identifies the key instruments of soft power.

The role of soft power in shaping the national image of states is determined; its interconnection with public, digital, and cyber diplomacy is examined; the functioning of soft power in the context of globalization processes in the world and in the information space in particular is considered.

The mechanisms of forming and spreading information narratives with the aim of manipulating opinions are considered; examples of the use of soft power by individual countries of the world and their influence in the international arena are highlighted.

Keywords: soft power, public diplomacy, digital diplomacy, international communications, social networks.

ВІДГУК

керівника кваліфікаційної роботи магістра
студентки 2-го курсу, групи УВ-61
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

ОПП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Фокіної Єлизавети Павлівни

на тему «М'яка сила як інструмент сучасних міжнародних відносин»

1. Актуальність теми дипломного дослідження. Тема дипломного дослідження «М'яка сила як інструмент сучасних міжнародних відносин» є надзвичайно актуальною та своєчасною в умовах зростаючої ролі нематеріальних чинників у глобальній політиці. З огляду на інтенсифікацію інформаційних та гібридних протистоянь, а також необхідність формування позитивного міжнародного іміджу держав, вивчення механізмів, ефективності та трансформації «м'якої сили» (soft power) має ключове значення для розуміння сучасної дипломатії. Здобувачка слушно акцентує увагу на переході від класичних військово-політичних інструментів впливу до використання культурної, ціннісної та інституційної привабливості. Актуальність роботи також підтверджується її значущістю для національних інтересів України, оскільки ефективне використання власної «м'якої сили» (публічна дипломатія, культурні проекти, освіта) є стратегічною умовою для посилення міжнародної підтримки та протидії дезінформації.

2. Позитивні аспекти роботи. До позитивних аспектів роботи слід віднести: здобувачка продемонструвала здатність до системного аналізу, поєднавши теоретичні концепції «м'якої сили» (Дж. Ная та його послідовників) з глибоким вивченням емпіричного матеріалу та сучасних кейсів. На високому рівні проведено аналіз ключових вимірів "м'якої сили" (культура, політичні цінності, зовнішня політика) на прикладі провідних світових держав та виокремлено основні тренди її використання, зокрема, зростання ролі цифрової та публічної дипломатії. У роботі використано широкий спектр актуальних джерел, включаючи наукові монографії, звіти міжнародних рейтингів, офіційні документи та публікації провідних експертів у сфері міжнародних відносин. Робота має чітку внутрішню логіку, розділи послідовно розкривають тему, а висновки відповідають поставленим завданням.

3. Оцінка якості запропонованих заходів і пропозицій, їх практичної цінності для організації та перспектив використання. Якість запропонованих здобувачкою заходів і пропозицій є високою, а їхня практична цінність —

значною, особливо для сфери публічної дипломатії та міжнародного іміджу України. Здобувачка не лише здійснила теоретичний аналіз, але й розробила низку практичних рекомендацій, спрямованих на: посилення інструментів культурної дипломатії України через цільові програми для іноземної молоді; оптимізацію комунікаційної стратегії в соціальних мережах та використання цифрової дипломатії для формування позитивного іміджу.

Запропоновані заходи є цілком реалістичними, інноваційними та можуть бути використані профільними міністерствами та відомствами України для адаптації національної стратегії "м'якої сили" до сучасних глобальних викликів.

4. Недоліки роботи. Серед незначних недоліків слід зазначити: у деяких частинах роботи, присвячених історичній еволюції концепції, спостерігається надмірна описовість за рахунок зменшення аналітичного елемента. Хотілося б бачити більш глибоке висвітлення впливу протилежної концепції «жорсткої» (hard) сили та їхнього комплексного поєднання («розумної» - smart power) на реалізацію зовнішньої політики деяких держав-кейсів. Однак, зазначені недоліки не мають суттєвого впливу на загальну якість дослідження.

5. Загальний висновок і оцінка кваліфікаційної роботи, присвоєння кваліфікації. Кваліфікаційна робота на тему «М'яка сила як інструмент сучасних міжнародних відносин» є завершеним, цілісним та актуальним науковим дослідженням. Здобувачка продемонструвала глибокі знання з міжнародних відносин, розуміння суті сучасних геополітичних процесів, а також навички самостійного аналізу та синтезу наукової інформації.

Робота відповідає всім вимогам, що висуваються до кваліфікаційних робіт магістерського освітнього рівня і заслуговує на позитивну оцінку у 85 балів.

керівник кваліфікаційної роботи,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин
ННІ «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Іван МАРЧЕНКО

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну магістерську роботу
студентки 2-го курсу, групи УВ-61
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

ОПП «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Фокіної Єлизавети Павлівни

на тему «М'яка сила як інструмент сучасних міжнародних відносин»

1. Актуальність теми. Актуальність дослідження «М'яка сила як інструмент сучасних міжнародних відносин» зумовлена суттєвими змінами у міжнародній системі, зокрема зростанням ролі нематеріальних факторів впливу, інтенсифікацією інформаційних війн та необхідністю формування позитивного міжнародного іміджу держав. В умовах глобальної конкуренції та багатополярності, інструменти *soft power* (культурна, публічна та цифрова дипломатія) набувають стратегічного значення. Ці процеси безпосередньо впливають на міждержавну комунікацію та формування світового порядку, що робить обрану тему надзвичайно актуальною для наукового аналізу у сфері міжнародних відносин та суспільних комунікацій.

2. Характеристика якості виконання кожного розділу роботи. Матеріал у кожному розділі подано послідовно, логічно та відповідно до структури, визначеної планом роботи. Окремі частини дослідження розкривають: теоретичні засади концепції «м'якої сили», аналіз механізмів її реалізації провідними акторами міжнародних відносин (держави, міжнародні організації), а також оцінку ефективності використання «м'якої сили» у сучасній дипломатичній практиці. Обсяг та зміст розділів гармонійно збалансовані.

3. Ступінь обґрунтованості висновків роботи. У роботі розв'язано комплекс взаємопов'язаних завдань, що дозволяє стверджувати про досягнення поставленої мети. Висновки сформульовано чітко, вони логічно впливають зі змісту розділів, ґрунтуються на об'єктивних даних (зокрема, з використанням міжнародних рейтингів та прикладів успішних кейсів публічної дипломатії), сучасних дослідженнях та аналітичних матеріалах, що підтверджує їх обґрунтованість.

4. Характеристика ілюстративної частини роботи. Робота включає в себе рисунки та таблиці в достатній кількості, які слугують для візуалізації порівняльного аналізу показників «м'якої сили» різних держав та схематичного відображення її компонентів. Зображені дані дозволяють

переконалися в справедливості наведених результатів роботи та полегшують сприйняття статистичної інформації.

5. Використання в роботі останніх досліджень, передових методів і технологій (дослідницька частина). Під час дослідження авторка використовувала комплекс загальнонаукових методів (індукцію, дедукцію, аналіз, синтез), а також сучасні аналітичні підходи, включаючи структурно-функціональний аналіз елементів «м'якої сили», порівняльний метод для зіставлення стратегій різних держав та елементи контент-аналізу програм публічної дипломатії. Це забезпечило глибину та всебічність дослідження.

6. Позитивні сторони роботи. Позитивною рисою магістерської роботи є комплексний та всебічний аналіз ключових компонентів «м'якої сили» (культура, освіта, цінності, зовнішня політика) та її практичної реалізації в умовах інформаційного суспільства. Автору вдалося успішно поєднати теоретичні підходи до розуміння soft power із аналізом сучасних практичних тенденцій, що підсилює наукову та прикладну цінність дослідження.

7. Недоліки роботи. У третьому розділі доцільно було б детальніше проаналізувати вплив гібридних загроз та інструментів "жорсткої" сили на ефективність реалізації "м'якої сили" (явище "smart power"). У тексті трапляються поодинокі стилістичні та орфографічні неточності. Зазначені недоліки не впливають суттєво на загальну якість роботи.

8. Практичне значення роботи. Основні результати дослідження мають практичну цінність для подальших наукових розвідок у сфері міжнародних відносин та суспільних комунікацій, а також можуть бути використані у прикладних аналітичних матеріалах при розробці та оптимізації стратегії публічної та культурної дипломатії України.

9. Загальна оцінка роботи. Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що магістерська робота Фокіної Єлизавети Павлівни є самостійним, завершеним, логічно структурованим та якісно виконаним дослідженням, яке відповідає вимогам, що висуваються до кваліфікаційних робіт студентів спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Робота рекомендується до захисту та за умови успішного захисту заслуговує на оцінку 80 балів ("добре").

рецензент, доктор історичних наук, професор,
професор кафедри світової політики, дипломатії
та туристичного бізнесу

ННІ «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»

Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Сергій ЛИМАН